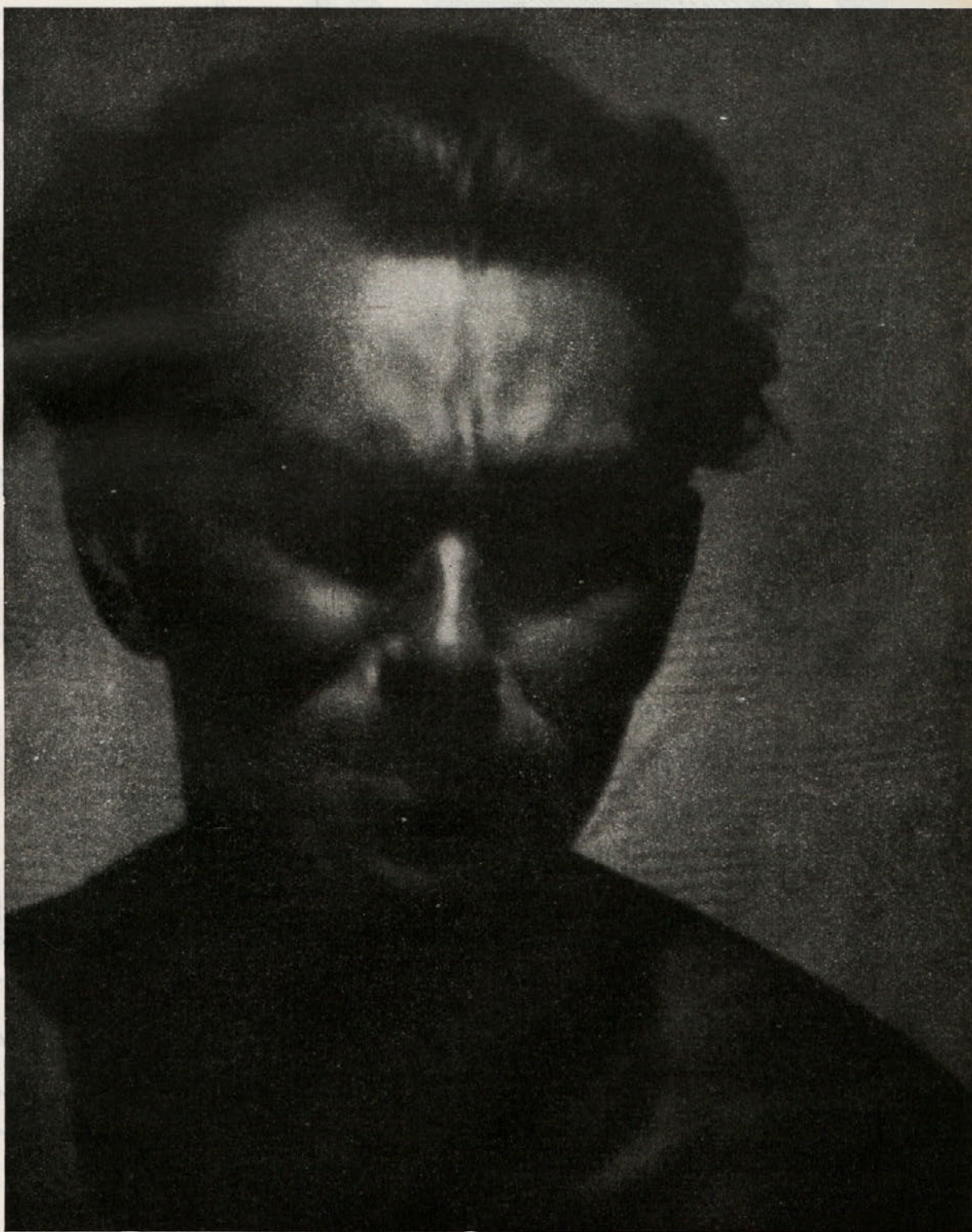

PRIJATELJ

ŠTEV. 12 • DECEMBER 1937 • LETO XI.

KARLO KOCJANČIČ
FOTOKLUB LJUBLJANA

PORTRET BREZ OČI

Tisti, ki imajo zaostanek, prosimo sedaj ob koncu leta, da ga poravnajo.
Knjiga: Štefana Zweiga „Skrivnost, ki žge“, bo priložena prihodnji številki.

NE SAMO MODERNA OBLIKA

AMPAK TUDI

DOVRŠENA REPRODUKCIJA

IDEALNA SELEKTIVNOST
IN VSE OSTALE VRLINE

SIERA *radio aparator*

OGLEJTE SI IN PREIZKUSITE NOVE

SIERA *modele*

PRI POOBLAŠČENIH TRGOVCIH

ORIGINALNE TVORNIŠKE CENE
ZELO UGODNI PLAČILNI POGOJI

SIERA *Radio*

Glavno zastopstvo za Dravsko banovino

BRUNO KLEMIENČIČ

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 30 - TEL. 35-58

KRAJEVNA ZASTOPSTVA V VSEH VEČJIH KRAJIH

Soir de Paris

Eleganca brez parfuma je isto, kar telo brez duše. Vaša lepota, milostna gospa, mora biti obkrožena s finim dihom znamenitega parfuma «Soir de Paris». To je pravi pariški parum, poln sanj in ljubezni. Vzemite zvečer «Soir de Paris», ki Vas bo naredil še bolj poželjene...

BOURJOIS

Časi se izpreminjajo.

«Prve dni svojega zakona bi bil svojo ženo iz ljubezni snedel.»

«No, in zdaj?»

«Mi je žal, da tega nisem storil.»

Ne bodite neprijateljica sama sebe!

Mar ne veste, da je

HERSAN-čaj

pri obolenjih želodca, jeter in ledvic dobro sredstvo?

Obolenja ob spremeni in bolečine pri mesečnem perilu (menstruaciji) ublaži **HERSAN-čaj!**

Ali Vas ovira debelost? Ali hočete biti vitki?

Potem pijte **HERSAN-čaj!**

Cemu bi trpeli bolečine zaradi revmatizma in protina, če ni treba?

HERSAN-čaj je sredstvo, ki Vam lahko olajša muke.

HERSAN-čaj pomaga pri poapnenju žil (arteriosklerozi) in zlati žili (hemoroidih).

HERSAN-čaj se dobiva v **vseh lekarnah** samo v originalnih omotih.

Zahtevajte brezplačno brošuro od tvrdke

RADIOSAN, Zagreb, Dukljaninova ulica 1

Reg. min. soc. pol. in nar. zdr. štev. 19 434/3.

KLIŠETE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Poskusi se lahko!

Star skopuh je zbolel. Poklical je župnika, čeprav se prej ni dosti zmenil za cerkev. «Če zapustim vse svoje premoženje cerkvi, ali pridem v nebesa?»

«Ne vem,» je odgovoril župnik, «toda poskusite lahko...»

Škotska.

Škot je umiral. Njegov vnuk je obupno jokalo.

«Zakaj jočeš?» ga je vprašal stari oče.

«Zaradi stekleničk.»

«Kakšnih stekleničk?»

«No, če umrješ, ne bom imel nobenih stekleničk več, v katerih si dobival zdravila. Za vsako stekleničko sem dobil v lekarni pol penyja!»

Samo za osle.

Izletna družba je šla na gore. Ko so se peljali po ozki cesti, so se avtomobili ustavili in spremljevalec je izstopil.

«Odtod dalje je pot hodna samo za osle,» je razlagal, «zato moram prositi dame in gospode, naj bodo tako prijazni in izstopijo pa gredo dalje peš!»

Pojasnilo.

Janezek: «Očka, kaj je to stari samec?»

Oče: Stari samec je zavidanja vreden mož. Ampak ne povej tega mami!»

Pred sodiščem.

Sodnik: «Poznate tale nož?»

Obtoženec: «Ne!»

Sodnik: «Odvedite ga!»

Čez teden dni spet: «Poznate tale nož?»

«Da.»

«Vendarle. Odkod ga poznate?»

«Pred tednom dni ste mi ga pokazali.»

Otroška.

«Rada bi vedela, zakaj se me ta pes tako boji?»

«Veš, mama, najbrže je videl, kako si me nekoč tepla!»

Skrionost.

«Priatelj, kako je mogoče, da prosite v kratkem času že tretjič za zvišanje plače?»

«Gospod šef, moja žena potrebuje mnogo denarja.»

«No, in smem vprašati, za kaj?»

«Da, gospod šef, vi lahko, ampak jaz ne!»

Užaljena.

Vsa ogorčena je prihitela gospodična k fotografu:

«Zahtevam, gospod, da nemudoma vzamete mojo fotografijo iz izložbe.»

«Ampak zakaj, gospodična? To je vendar poklon za vas.»

«Vem, lep poklon! Kaj pa napis pod njo: šest takih za 50 dinarjev?»

Poboljšal se je.

«Ali te ni sram, da prosiš zmeraj za petdeset par? Takle velik fant že!»

«Prav imaš, mama, daj mi dinar!»

Radovednost.

Mati je dolgo poučevala sinčka, da mora biti priden in pošten, če hoče priti v nebesa. Deček je prav pozorno

poslušal, toda nazadnje ni bil z razlago nič kaj zadovoljen.

«Si razumel?» ga je vprašala mati.»

«Sem,» je odgovoril deček, «če bom priden, pridem v nebesa, ampak zdaj mi pa še povej, kakšen moram biti, da pridem v kino?»

Nesporazum.

Ondan je rekla gospa Liščeva ljubeznivo:

«Možek, kuharica je danes pokvarila kosilo; zadovoljiti se moraš s poljubčkom.»

«Torej dobro,» je dejal poglavar gospodinjstva, «pošlji sem kuharico!»

Aero.

Ondan so prijatelji vprašali gospoda Janeza Zajca:

«Koliko te je stal tisti let z aeroplanom iz Ljubljane v Beograd?»

«S pranjem perila vred okrog tri sto dinarjev,» je nedolžno odgovoril Zajec.

Kruh in kamenje.

Mati in Pavelček gresta po cesti. Ob cesti sedi mož in tolče kamenje.

«Glej, Pavelček, ta mož ima res trd kruh!»

«Jejej — kruh? Jaz sem pa mislil, da tolče kamenje!»

Na doorišču kaznilnice.

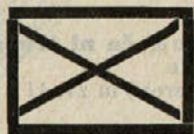
Ječar: «Zapomnite si, da je kaznilnica prav za prav šola za bodoče življenje. Čemu se smejeje, potepuhi?»

Eden izmed jetnikov: «Tukajle Lojze vpraša, kdaj pojdemo na šolski izlet!»

Zdravnik in upnik.

Zdravnik začetnik svojemu trdovratnemu upniku:

«Človek, če me že hodite vsak dan opominjat, si vsaj glavo zavežite, da vas bodo ljudje imeli za pacienta!»

Kuverta

konfekcijska tvornica
družba z o. z.

v Ljubljani

izdeluje kuverte vseh vrst,
pisemski papir najmodernejših
oblik, vrečice itd.

Tyrševa cesta št. 67

Telefon

28-07

DR. OETKER JEVIM
Backinom

Strašno!

«Tako se mi zdi, kakor bi bil ves iz svinca.»
«In potem sedete še na moj klobuk!»

Darežljivost.

«Čemu ti bosta dva psa?»
«Kupil sem ju za taščo.»
«Ali bi ne bil zanjo dosti en sam?»
«Ne, nikakor ne. Ko je videla to vrsto v trgovini, je rekla, da bi dala za takšnega psa pol življenja.»

Ana Pavlova.

Malo pred smrtjo je manager Ane Pavlove predložil veliki umetnici načrt za turnejo, ki bo trajala štiri mesece, nastopi pa bodo skoraj vsak dan v drugem mestu.

«Držim se pregovora: Čas je denar!» je dodal manager.

Tedaj je Ana Pavlova pogledala mimogrede v ogledalo.

«Ne, ni res», se je nasmehnila in rekla z grenkim prizvokom: «Žal ni res. Čas je čas...»

Voltaire.

Voltaireja je obiskal nekega dne književnik, ki ga je iz zavisti že večkrat v svojih kritikah raztrgal. S seboj je prinesel pamflet, v katerem je strašno napadal Voltairja. Bil je toliko predrzen, da je Voltairju samemu ponudil rokopis, da ga prebere.

Voltaire je vzel list in ga pazljivo prebral.

«Vidim, da je pisano precej površno, preveč na hitro», je naposled dejal. «Če dovolite, bom nekaj reči popravil.»

Gost je radoveden pristal na to prošnjo.

Voltaire je vzel pero in še okrepil ter naglasil vsa ostra in ujedljiva mesta, naposled pa je pisatelju vrnil rokopis:

«Tako, satira je zdaj v redu. Prepričan sem, da bo zbudila zanimanje in mene osmešila.»

Gost tega ni pričakoval. Voltairjeva velikodušnost ga je tako zmedla, da je vrgel rokopis v ogenj, Voltairja pa prosil, naj mu oprost.

Pozneje sta postala dobra prijatelja.

Cigani.

Tonček mora napisati nalogo o ciganih.

«Cigani,» napiše med drugim, «so zelo vroče krvi. Če se kateri ujezi, potegne nož in ga zabode v srce, takoj nato sta pa spet najboljša prijatelja.»

V gostilni.

Gost: «Vaše konserve so neužitne!»

Gostilničar: «Gospod, delal sem že konserve, ko vas še na svetu ni bilo.»

Gost: «Zakaj jih pa servirate šele zdaj?»

Počitnice.

Oče je obljubil sinčku, da ga bo poslal na morje, če bo prinesel domov lepo izpričevalo.

Toda izpričevalo je vse prej kakor lepo.

Ko pride sinček pred očeta z usodno listino v roki, dolgo premišlja in ne najde prave besede za uvod. Potem pa reče obupano:

«Oče, saj je prav za prav tudi doma lepo!»

Lasje in značaj.

«Pravijo, da so svetlolase ženske dosti bolj znošne kakor temnolase. Ali mislite tudi vi tako?»

«Prav za prav ne. Moja žena je bila že oboje, pa nisem opazil nikakršne razlike.»

Prepoved.

«Rekel sem vam, da ne smete pokaditi več kakor tri smotke na dan. Kako, da se vam je zdravje še poslabšalo?»

«Gospod doktor, tudi jaz tega ne vem. Prej sploh nisem

ELIDA MILA

— najzanesljivejša osnova
uspešne nege!

- Bogata mehka pena blagodejno vpliva na kožo.
- Radi svoje izbrane sestavine polepšujejo polt in negujejo kožo.
- Obilni vonj ostane v milu do zadnjega ostanka in se še dolgo občuti na koži.

ELIDA
CVETIC
MILO

posebno blago in učinkovito čudovitega vonja

kadil in sem se dobro počutil, kar pa ste mi predpisali te vražje tri smotke, mi je zmerom huje.»

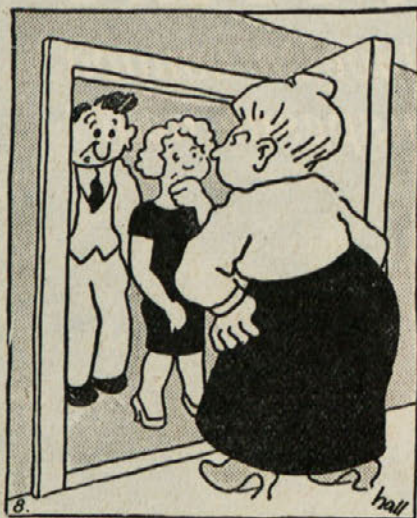
Neredna stolica

upliva na ves organizem.
Dobro sredstvo za odva-
jati, ki zanesljivo deluje
in ima prijeten okus, je

Ugl. rpg. 5. Br. 27946/36

DARMOL

Gospa: «Kaj pa dela tuj človek v naši sobi?»

Služkinja: «Saj ni tujec, gospa; naš dimnikar je, samo umit je.»

Dobra postrežba.

Natakar naroča v kuhinji: «Dve hrenovki za gospoda Žlabudro!»

Gostilničar: «Zadostuje ena, pijan je kakor goba in vidi vse po dvoje.»

«Da, ampak naročil je štiri.»

Zlobnost.

Neka znana igralka je šla s psičkom na izprehod in je srečala svojo največjo sovražnico v novem kožuhu. Psiček se je zaganjal vanjo in igralka je rekla:

«Ne zamerite, madame, ampak moj Puci ne more zajcev niti videti...»

— Mamica, poglej no, kako se tiščita, gotovo ju zebe.

Ponudba in povpraševanje.

Šef: «Priatelj, vi lažete, da se kar megla dela! Pa veste, kaj naredim s svojimi ljudmi, ki lažejo?»

Trgovski uradnik: «Vem, pošiljate jih kot svoje trgovske zastopnike naokrog!»

Uganke števil 12

Veriga.

(8 točk.)

- RO —
- DI —
- PA —
- LI —
- GO —
- RI —

Namesto črt vstavi zloge, in sicer tako, da bo zadnji zlog ene besede obenem tudi prvi zlog naslednje besede. Prvi in zadnji zlog verige dasta šport, ki je pri nas še redek.

Izločilnica.

(10 točk.)

Sreda, zakon, past, krava, kost, zajec, stava, mati, coklja, zmota, vera, jasli.

Vzemi iz vsake besede po dve zaporedni črki in sestavi iz njih pregovor.

Šifra.

(8 točk.)

ZE — ZE. NIŠ — RUDNIK — LIKA

Kaj je gospod, ki se za to šifro skriva, po poklicu?

Dopolnilnica.

(10 točk.)

na • • • ek, • • • odem, s • • • ter,
• • • elja, s • • • tev, • • • tika,
• • • sli • • •

Namesto pik vstavi prave črke, da dobiš popolne besede. Te črke ti tajo pregovor.

Izpopolnilnica.

(8 točk.)

O K I K A I A L A B U O K H

* * * * *

A T E T A O A S A R A E S I

Kaj dobiš v srednji vodoravni vrsti, če vstaviš prave črke, da bodo v navpičnih vrstah besede?

Črkovnica.

O J L G P A
D L E A O O
G S B S D R

Magičen lik.

(6 točk.)

A A A	1. osebni zaimek,
A A A D E	2. rusko mesto,
E K L L N	3. azijska pokrajina,
N O O O O	4. japonsko mesto,
P S S	5. mesto v severni Italiji.

Besede se berejo enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

Rešitve sprejemamo do 5. decembra.

Vaša kava

je boljša in cenejša

s Pravim
Franckom

R. Novotna:

JUNAK

George Duvien je napisal povest, in ker mu jo je njegova zaročenka Henrieta pohvalila in trdila, da jo bo vsak rad sprejel in tiskal, je šel takoj drugo jutro v uredništvo Matina.

Zelo je bil razočaran, ko je videl, da ga je urednik pustil čakati celo uro, zakaj tam so že sedeli trije gospodje, ki so prišli prej ko on. Hipoma se je zmanjšala njegova častihlepnost in najrajši bi bil odšel, ko bi ga v tem trenutku ne bil prebudil iz premišljevanja sluga, češ, naj vstopi.

«Kaj želite, prosim?» je vprašal urednik.

«Napisal sem povest, prosim... sem George Duvien... prosim, prečitajte jo», je jecljal pisateljski učenec.

«Hm... zdaj ne utegnem,» je odvrnil urednik, «toda pustite mi jo tukaj! Pisali vam bomo, če bo ustrezala.»

«Pustim vam tu svojo vizitnico,» je naglo dejal George, toda na žalost je dognal, da nima niti ene vizitnice pri sebi. Napisal je torej svoj naslov pod povest. «Prosim tudi za dva izvoda, ki gresta avtorju», je dodal nekako maloverno.

Odšel je počasi, še zmerom v nadi, da se bo urednik vendarle premislil in ga poklical nazaj, češ da sprejema povest. Toda to se ni zgodilo.

George je Henrieta obširno pravil o svojem obisku v uredništvu Matina, le da je njegova fantazija slikala dejstva drugače, kakor so bila.

«Prišel sem tja,» se je ponašal, «sluga je menda takoj bral na mojem obrazu, da sem pisatelj; vprašal je tiste tri čakajoče gospode, ali bi smel peljati mene prvega k uredniku, in brž nato sem že stal pred gospodom, ki ureja list Matin. «Poslušajte gospod,» sem mu dejal, «napisal sem povest. Ako jo sprejmete — prav, če ne — tudi prav.»

«In kaj je rekel urednik na to?» je poizvedovala Henrieta.

«Kaj naj bi bil rekel?» je samozavestno oponašal George. «Prosim, gospod Duvien, pustite povest tu; v veliko čast nam bo, ako jo smemo natisniti.»

«Prav tako sem si to mislila!» je navdušeno vzkliknila Henrieta. «Ti boš nekoč še velik pisatelj!»

«Bom?» je mrzlično vprašal George.

Lepi lasje -

kako važni za poklic!

Žene, ki morajo same zase skrbeti, dobro vedo, da v poklicu ne odločuje samo sposobnost, temveč da je tudi zunanji videz žene zelo важен. Radi tega pazite na to, da boste svoje lase tako negovali, da ostanejo vedno lepi.

KAMILOFLOR
Specijalni Shampoo za plavolaske, ne vsebuje alkalija
Daje lasem čudovit sijaj.

BRUNETAFLO
Specijalni Shampoo za temne lase, ne vsebuje alkalija,
daje lasem čudovit sijaj.

ELIDA SHAMPOO

«O, ne, ljubček, ti si to že zdaj in ponosna sem nate!»

«Za prvi honorar ti kupim tisto modro torbico, ki si si jo pred tednom takó želela», je rekel umerjeno George.

«Veš, dragi, zdaj že ne hrepenim več tako po njej», se je smehljala Henrieta v zadregi. «Rajši bi hotela tisto belo obleko, ki je v izložbi Robina.»

«Dobro, Henrieta, dobiš jo!» je veselo zaklical George, zakaj zanesljivo je računal s tem, da prejme za povest toliko, da ji bo lahko kupil obleko in še tisto torbico povrh.

Ne dolgo po tem je prišla na Duvienov naslov ovojka z njegovo povestjo in priloženim dopisom.

«Cenjeni gospod,» — je bral George osuplo — «vračamo vam povest in obžalujemo, da je ne moremo tiskati. Morda napišete prihodnjič nekaj, kar bo bolj spadalo v okvir našega lista...»

Ko je prebral, se je George spomnil predvsem na Henrieto.

«Tega ne sme nikoli izvedeti», se je razburjal. «V tla bi se vdrl od sramote. Rajši se ločim za vselej od nje...»

Zvečer sta se sešla.

«Čuj...» je začel govoriti v zadregi, «moram ti nekaj povedati, kar imam že dolgo na srcu.»

«Res?» je vprašala nič sluteča Henrieta.

«Da, moja draga... da se morava ločiti... za zmerom...» je končal George svoje priznanje.

«Pa zakaj?» ga je prišla prestrašena Henrieta za roko.

«Ker nisva drug za drugega.»

«Ah, razumem... prevzetan si postal, ker imaš pred seboj kariero, ker si domišljaš, da stojiš duševno visoko nad menoj!... Ah, jaz revica, le zakaj sem omenila ta usodni časopis!»

«Ne javkaj, Henrieta», jo je tolažil George, ki je docela priznaval upravičenost njenih očitkov, in ker ni vedel, kako bi nadaljeval, je rekel: «Ni vredno...»

«Kaj?! — Moja ljubezen do tebe ni vredna...? Zakaj sem ti dala svoja najlepša leta? — Ko bi bila to slutila...»

«Glej, ljubica,» je mirno rekel George, «to je tako, če žena ne pusti, da bi mož izgovoril stavek do konca. Hotel sem reči: ni vredno, da bi se zavoljo kariere ločil od tebe. Ti si mi več ko vsa posvetna slava. In sploh — se je George ponosno vzravnaval, «da ti to dokažem, bom takoj telefoniral v uredništvo, da ne želim, da bi se moja povest natisnila.»

«Pa čemu in zakaj si potem govoril o ločitvi?» se je vzradostila Henrieta.

«Ker sem hotel videti, ali me imaš res rada...»

ZA MIR

Civilizacija dvajsetega stoletja uporablja odkritja tehnične vede za pokolj človeštva, nikar da bi ustvarjala tisti obljubljeni mir na zemlji, za katerega so umirali in umirajo najrazumnejši ljudje.

V sedanjí dobi civilizacije in kulture se pri velikih in malih narodih vsak dan odkrivajo novi čudeži tehnike, ki bodo služili za blaginjo človeštva. Tako govore in pišejo stolpci svetovnega tiska, medtem ko v resnici glavni štabi evropskih velesil najskrbneje pazijo na te nove izume, katerih načrte varujejo v največji tajnosti, češ da morajo «služiti v obrambo domovine». Tako govore vse velesile. Mase naroda prepričujejo, da je domovina v nevarnosti in da nihče ne ve ne dneva ne ure, ko jih utegne sovražnik napasti. Pri tem pa ne pozabljajo prepričevati naroda, kako so one same za mir in kako je treba ves narod «oborožiti do zob», da se bo ohranil mir med narodi. Toda če vsi tako mislijo, — zakaj je treba toliko oboroževanja pred sovražnikom?

Nedavno je prinesel neki ameriški matematik statistične podatke o vsotah, ki jih je Amerika porabila za svetovno vojno, in sklepa iz njih, da bi mogel dobiti vsak Američan, ki si sam služi

kruh, od te vsote hišo z vrtom in razen tega še 2500 dolarjev. Ako bi se ne bil ta denar porabil za vojaške namene...

To je vse lepo, toda delovno ljudstvo vsega sveta ni nikoli zahtevalo, da bi mu kdo kaj podaril, ampak je zahtevalo le to, da vse tisto, kar potrebuje, lahko zasluži z delom svojih rok. A v sedanjem času, ko se ves svet mrzlično oborožuje, išče to delovno ljudstvo — po vseh celinah — dela, ki ga ne more dobiti. Milijoni tega delovnega ljudstva stradajo, medtem ko se razmetavajo bajne vsote za oboroževanje.

Vsa tehnika od najpreprostejšega

stroja do avtomobila in letala je danes skoraj v službi bodočega klanja.

Nehajte vsi, ki vas je prijala vojna mrzlica! Prisluhnite k ustom svojega naroda in k njegovemu srcu, da boste slišali, kaj čuti, misli in govori duša naroda, in takoj boste videli, da žele vaši narodi miru, a v tem miru — dela in zaslužka.

Narodi žele miru, in če žele to tudi vsi državniki in politiki, potem bo mir ostal.

Toda potem tudi ni več treba oboroževanja in priprav pred «napadi sovražnikov».

KAJ HOČE MODERNA INDKA

Ivra Sadhani je Indka ter sedi v Bombayu v veliki pisarni. Njen sivi angleški kostum zelo spominja na kostum, v katerem se filmska diva Takako v Asakusi, nekaj tisoč milj od tod, kaže v filmskih premierah svojemu občinstvu.

Sedem let ji je bilo, ko jo je njen oče omožil z možem, ki ga ni niti poznala, hujše ko sužnjo, hujše ko domačo žival. Indska deklica, ki ji starši do dvanajstega leta ne najdejo ženina, je v očeh bogov ničvredna. Žena mora možu roditi sinove, to je njena edina dolžnost, edina življenjska upravičenost. Tako pravi postava, po kateri živi na milijone Indk. Ivra je imela srečo. Njen mož, veleindustrijec, moder, sodoben človek, se je zaljubil v svojo ženo in dojel, da je žena nekaj več kakor mrtvo

premoženje. Dal ji je svoje imetje v uživanje. Tako je postala Ivra Sadhani voditeljica sodobnega ženskega gibanja v Indiji, ki hoče Indko osvoboditi iz spon nedostojnega življenja. Ponosno pripoveduje o uspehih svojega boja:

«Anglija je prepovedala možitev deklet pred štirinajstim letom ravno sto let potem, ko je bil izdan zakon, ki je prepovedoval sežiganje vdov. In vzlic temu se pri nas še vedno vdove sežigajo in vendar se je zadnji teden, preden je postal novi zakon veljaven, omožilo še tri sto tisoč deklic pred desetim letom z možmi, ki so bili celo do petdeset let stari. Nastali so nemiri, zakaj novi zakon je silil Inde v greh, kakor se je govorilo. V Kalkuti se je usmrtila štirinajstletna deklica tako, da se je polila

Z njim ali brez njega? Tako se vprašate ljudi Vi, če hočete svoje srce in živce varovati. Zakaj z njim, ko kava Hag brez kofeina daje popolen užitek najplemenitejše višinske kave?

Kava Hag prija vedno, celo pozno zvečer, ker ji je odvzel kofein.

s petrolejem in zažgala, samo zato, ker še ni bila omožena. Vedno in vedno je bilo slišati o Indih, ki so ubili svoje žene, ker jim niso rodile sinov — pa so ostali brez kazni. Žena je smela jesti šele, ko je mož prenehal, smela je govoriti le, ako ji je mož dovolil. Tu v Bombayu, v Kalkuti in v drugih velikih mestih je žena enakopravno bitje, toda po deželi kraljuje še dandanes staro praznoverje. Na stotisoče je Indk, ki so moderne, inteligentne ženske. Sto sedemdeset milijonov jih pa še zmeraj čaka na odrešitev. In vendar smo že dosegli uspehe, velike uspehe. Pet odstotkov Indk ima že glasovalno pravico. Imamo žensko univerzo in tri tisoč šol, izmed teh dvajset visokih. Toda izmed dveh milijonov učenk jih pride komaj polovica iz prvega razreda v višji razred. In osem in devetdeset odstotkov Indk ne zna ne čitati, ne pisati. Toda delali bomo, in čez nekaj let bo vsaka Indka vredna in enakopravna moževa družica...»

B.

Lepi, beli zobje

v smejočih se ustih vzbujajo nehoté občutek simpatije. Tudi vaši zobje lahko ugajajo; Chlorodont vam bo pomagal k temu. S Chlorodontom negovani zobje imajo lepši blesk in podobo. Kljub izredno močni čistilnosti pa zobna pasta Chlorodont ne načenja dragocene zobne sklenine, kajti Chlorodontova čistilna jedrca so mehkejša kot zobna sklenina. Na to bomo mislili, ko bomo zopet kupovali zobno pasto.

Domači proizvod.

Chlorodont-zobna pasta

Pajčolan izginja iz Albanije

Za Turčijo je prišla na vrsto Albanija. Kralj Zogu je dal nedavno ukaz, da žene ne smejo več nositi na javnih prostorih pajčolana, ki jim je doslej zakrival obraz. Morda ga je k temu izpodbudil uspeh Kemala paše v Turčiji pred desetimi leti. Da se je tako dolgo obotavljal, je razumljivo, ker je albansko ljudstvo zelo konservativno. Tudi zdaj se je baje prve dni večkrat zgodilo, da je žena, prvič od svojega dvanajstega leta izpostavljena pogledu tujih ljudi, zakričala in omedlela. Nekaj časa, pravijo, ne bo starejših žensk več na albanske ulice.

Zato pa čutijo mlajše žene in zlasti dekleta, da je vendarle napočila njih doba, ko se bodo lahko oblačile v evropsko obleko in zaupale skrb za svojo lepoto rdečilu za ustnice in pudru namesto staremu sublimatu, s katerim so si belile obraz njih babice.

Nekaj se šepeče, da je povod za ta ukaz kralja Zogua čisto osebni. Pripravlja se namreč na poroko z inozemsko plemkinjo. Ta bi se seveda ne vdala pajčolanskemu pravilu. Ker bi pa ne bilo mogoče, da bi edina kraljica kršila starodavni običaj, ga je kralj Zogu odpravil za vse. —č.

Pavel Drobtina:

Škandal v OBRANKU

V Obranku so imeli velik praznik. Obranci že po božji postavi spoštujejo nedeljo, Gospodov dan. Razen božjih postav so pri njih trdno zakoreninjeni domači običaji: radi gredo k maši, radi tudi na golaž, na kislo juho, na pivo ali vsaj na šilce žganja. Obranci so dobri obrtniki, dobri delavci, dobri jedci, dobri pivci. Pa so tudi izvrstni pevci. Vse te vrline — lahko bi še prišteli kegljanje — dičijo pravega obranskega tržana. Seveda dajo Obranci kaj na svoje trške prireditve in na jubileje. A kar se stoprav jubilejev tiče, so se jih najbolj oklenili kot zvesti pripadniki svojega pevskega društva «Domovine glas».

Pred štiridesetimi leti so jubilirali prvič. Bila je desetletnica tega društva. Pred tridesetimi so — jasno, ko beli dan — praznovali dvajsetletnico. Nu, in pred dvajsetimi leti? Ne, tega ne uganete. Tridesetletnice namreč niso mogli praznovati, ker so kruti vojni časi preprečili vsakršno rodoljubno slavlje. Zato so seveda tem izdatneje praznovali štiridesetletnico, ki je bila, natanko pred desetimi leti. A letos je bila krona: «Domovine glas» je doživel svoj zlati jubilej.

Pisalo se je o tem v listih pred proslavo in po njej. Krasno je bilo, prav gotovo. Nič ni bilo izmišljenega, kar so listi poročali. Ali pri povečevanju jubileja se je primerila majhna, skoraj da neznamenita nevšečnost, ki pa je v žaru zlatega jubileja povzročila mnogo pekoče neprijetnosti.

Zastave so čez noč zaplapolale na vseh obranskih hišah. Imenitno jutro se je izvilo iz jesenske megle. Nedeljski jutrnjiki so v svojih precej debelih šopih papirja prinesli slovenski javnosti veselo sporočilo o preslavni zgodovini obranskih pevcev in o pomenu zlatega jubilejnega dne.

Pa se je gospodu Kukmanu, vestnemu tajniku društva «Domovine glas», na tešče zjutraj, ko je škilil v nedeljski jutrnjik in se obenem bril — (ob takšnih priložnostih je posebno zbrano pretehtaval stavke in novice) — zazdelo sumljivo, da v poročilu manjka važna oznaka. V poročilu, prosim, v poročilu, ki ga je bil nekaj dni prej sam sestavil po dolgotrajnem zbiranju podatkov iz društvene kronike in po primernih podarkih zaslug vseh gospodov odbornikov, je izpadla ena sama črka, kar pa je grozilo povzročiti polom. O, gospod Kukman pač vrlo in dobro pozna svoje Obran-

ce. Takole je bil on sam lastnoročno zapisal in so odborniki na zadnji seji prečitali in odobrili, kakor je stalo lepo natipkano na snežnobelem papirju:

«Ko praznujemo zlati jubilej prezaslužnega in prekoristnega pevskega društva, ki je živ vir pevske kulture v našem lepem kraju, ne moremo zamolčati imen vseh zaslužnih mož, ki so spravili naše društvo na dandanašnjo, zavidanja vredno kulturno stopnjo. Častni predsednik Mance je storil toliko, da bo njegovo ime ostalo z zlatimi črkami zapisano v kroniki društva. Domovine glas, pevovodja g. Lužar je vzor dirigenta in vzgojitelja, ki bi delal čast tudi vsakemu mestnemu društvu, tajnik g. Kukman bi pri vsej svoji skromnosti kot duša tega odličnega društva zaslužil priznanje na najvišjem mestu, blagajnik g. Puhar pa goji v svojem nezlomljivem idealizmu eno samo željo, da bi se s primerno podporo iz kateregakoli fonda napolnila njegova vedno prazna blagajna...»

Da, tako je bilo sklenjeno objaviti jubilejni članek v dnevnikih in vsi funkcionarji so bili označeni z dičnim g. kot gospodje, edino pri častnem predsedniku gospodu Mancetu je bil tisti nesrečni g. izpadel. Ali po krivdi sestavljalca Kukmana ali pa po krivdi stavca v Ljubljani — vseeno, omalovaževanje je očitno tudi slepcu in glušču, zamera neizbežna, polom slavnosti prav zelo verjeten. Nerodna reč! Pa prav pri imovitem in uglednem Mateju Mancetu, ki idealno ljubi petje, ker nima posluha, in prireja pojedine in je bil izvoljen za častnega predsednika nepreklicno in na večne čase!

Gospodu Kukmanu so se naježili lasje in se mu je naježilo tudi strnišče, pa naj ga je še tako krotil z namiljenim čopičem in gladil s slabo nabrušeno britvijo. Bolj ko je razmišljal o opuščnem g. in o usodnih posledicah, krepkeje je desnica pritiskala britev ob strnišče, vedno pogosteje so polzele drobne kapljice krvi po licu in se tam doli na podbradku rdeče iztekale v deviško belo milnico.

Še vse hujše je postalo gospodu tajniku Kukmanu, ko mu je pogled za trenutek ušel skozi okno. Razločno se je videlo na dvorišče pred cerkvijo, tam so se že zbirali gospodje in dame od pevskega društva «Domovine glas». In je bil tam poleg seveda gospod pevovodja Lužar in z njim gospod blagajnik Puhar in sta tehtala vsak svoj jutrnjik in rinila vsak s svojim neizprosnim kazalcem na tisto usodno mesto, kjer je pred imenom častnega predsednika, velezaslužnega Mateja Manceta manjkala črka g.

Gospod tajnik Kukman se je bril, bril in se je na posled tudi obril. Kajti prav nič mu ni pomagalo: mora pred zbor društvenih činiteljev, tajnik je, kriv ali nekriv, odgovarjati bo treba za usodni pripetljaj, z vso diplomatsko veščino bo treba ublažiti učinek strahotnega, neutajljivega, poniževalnega izpadka črke g. Še dvakrat, trikrat je gospod tajnik potegnil s

krtačo po svojem lepem črnem suknjiču, še nekajkrat je srdito pritegnil samozaveznico, da je obtičala pod Adamovim jabolkom, kakor vrv na obešencu, še si je z glavnikom odločno uredil prečo po sredi glave, pomočil glavnik v vodo in potegnil po lasih na vsako stran, da so se zasvetili, kakor namazani z najboljšo pomado.

Ko je bil tako ves prazni, kakor se je za veliki dan spodobilo, in ko si je še z dvema naglima požirkoma hruškovca iz apoteke v zidu osvežil grlo in okreplil pogum, se je odpravil naravnost proti cerkvi. Ravnih korakov je stopal, ne sence strahu ali zadrege ni izdajalo njegovo jasno čelo.

Trška gospoda je že bila zbrana pred cerkvijo, tudi tista, ki se potruji k fari samo, kadar ima novo obleko, in sploh, kadar ji je na tem, da jo drugi verniki vidijo. Gospod blagajnik Puhar in gospod pevovodja Lužar sta stala sredi gospode, kakor dva neskončno užaljena Napoleona, pripravljena, da vso jezo in zamero odloži na samega gospoda tajnika. Eden mora biti odgovoren — zakaj bi jih torej več prenašalo krivdo in pokoro!

— To si nam jo pa spet enkrat pošteno zagodel! — je gospod Puhar s kazalcem trkal natančno na tisto mesto, kjer je v poročilu manjkal častitljivi g.

— Jaz... jaz... — se je motal iz zadrege nerodni tajnik — jaz, jaz! V uh me pišite vsi skupaj, jaz pri priči demisioniram. Odstopim, nepreklicno, da veste!

— Polovičarstvo je vseh grdob grdoba! — je umno pripregel pevovodja gospod Lužar.

— Oha, polovičarstvo! Pa še kakšno polovičarstvo je pri tej naši slovesnosti! — je hitel pristavljati svoj piskrček trgovec Brumen. — Ali je v poročilu eno samo ime tistih, ki smo že šteli krajcarje za «Domovine glas»?

— In kje so zapisani tisti, ki so časih prepevali v društvu in z njim ponočevali in na veselice hodili? Nočem, da bi mene tlačili v liste — toda kar je res, je res, več ko deset let sem vlekel bas, nešteto noči sem izgubil zaradi tega preklemanega društva, še zdaj me vsako zimo davi angina v grlu — tako smo prepevali. Na, pa ni sluha ne duha o nekdanjem petju.

Tako se je v besedo vmešal konjač Trojka, imel je s seboj še gardo znancev in prijateljev, samih zaveznikov, ki jih je bil pravkar pripeljal pokrepčane iz gostilne. Da, v gostilni se je bila obenem z dobrim golažem skuhala zarota.

Položaj je bil obupen, razpoloženje bojno, stanje brezupno. Izkratka: škandal. Pred cerkvijo je zavladal trušč in prepir vse križem. To je bil spet enkrat dan, ko so si vrli Obranci v brk povedali, kar jim je težilo srce. Vmes so jako zgovorno posegle vrle Obranke. In zdaj ni šlo samo za tisti nesrečni izpuščen g., marveč za te in one umazanije, ki jih žal tudi v Obranku nikoli ne zmanjka. Prišle so na dan majhne nezvestobe, neplačani obroki, gostilniški dolгови, mič-

na obrekovanja, zamere zaradi otrok, pohujšljiva moda in baharija in nešteto majhnih in velikih zavisti... Gostje, ki so se bili pripeljali iz sosednjih krajev k slovesnosti, so strmeli nad velikansko odkritosrčnostjo, ki se je tu izpričevala v vsestranskem besednem boju obranske gospode.

Vik in krik pred cerkvijo, posebno pa vreščanje obranskih gospa in starejših gospodičen, pa nekaj robatih kletvic, ki so padale po navadi le ob izrednih prilikah — to je privabilo samega gospoda župnika, da je prišel pogledat, kaj se dogaja. Že se je bil namreč v zakristiji pripravljati, da stopi na prižnico in izpregovori lepe spominske besede na čast pokojnim ustanoviteljem društva «Domovine glas» in da priključuje svetega duha za nadaljnje delo v prid lepemu petju, s katerim naj bi Obranci tudi v bodoče čistili prirodo in Stvarnika, že je sredi razmišljanja tehtal nekatere lepe stavke, s katerimi je želel povzdigniti srca svojih dragih faranov, ko ga je neljubo prešinil hrum izpred cerkve.

— Mir z vami! je zaklical in dvignil desnico, ko se je pojavil na pragu glavnih cerkvenih vrat.

Obranci so popustili, Obranke so onemele. Kakor utihne odmev zateglega groma za gorami, tako je naglo popuščal bojni vrvež pred cerkvijo. Na klancu, nad trgom pa so začeli grmeti topiči, fantje v zvoniku so jeli ubrano pritrkavati. Pred cerkvijo se je ustavila kočija, izstopil je častni predsednik Matej Mance s svojo obilno družico.

Z navdušenjem, kakršnega trg Obrancek ne pomni, so vrli tržani priredili častnemu predsedniku ovacije. Presrečen je Matej Mance s še srečnejšo družico stopil v krog svojih dragih, potem se je ponižno približal gospodu župniku in mu segel v desnico...

Gospod pevovodja in gospod blagajnik in skesani gospod tajnik niso trenili z očesom, sledili so vsakemu gibu vrlega Mateja Manceta — in glejte, resnično ni bilo na njem opaziti niti najmanjšega znamenja kakšne užaljenosti. Nasprotno! Ves je sijal od zadovoljstva — domovina je bila rešena.

Bila je maša z ganljivo pridigo, bilo je slavnostno kosilo, bil je popoldne koncert, bila je veselica pozno v noč. In pozno ponoči se je gospod tajnik vinjen in ginjen približal omizju častnega predsednika:

— Tisti g. — gospod častni predsednik — tisti g. — mea culpa, mea culpa!

— Saj, saj! Tisti g, tisti g!

Častni predsednik Matej Mance se na note še malo ni spoznal, pa je mislil, da je beseda o njih. Zato je izpil v dušku, vesel, da mu ni bilo treba izpraševati, kakšen g-dur mu že ves večer gonijo na uho vsi po vrsti: gospod blagajnik in gospod pevovodja in gospod tajnik in še trop ostalih Obrancev. Gospod Matej Mance pač ni mogel slutiti, da se komu lahko krađe čast tudi na ta način, da mu izpustiš dolžni g. A navsezadnje, kako bi se sploh njemu kradla čast, ko je vendar častni predsednik na vse večne čase, amen.

POŠTEN OBRAČUN

Prinašamo eno najzanimivejših novel tega priljubljenega pisatelja. Naša založba je izdala dve njegovi daljši deli — ljubezenski roman *«Mala gospa Velikega doma»* in mladinski roman *«Joe med pirati»* —, ki ju priporočamo vsem bralcem.

Oba sta bila še zasopla od bega in s poslednjimi močmi sta prihitela v podstrešno sobo, kjer sta že nekaj dni skupaj stanovala. Mat je obstal pri vratih in tam prisluškoval. V žepu površnika je držal revolver in pričakujoč strmel v ključko. Jim je obrnil ključ v zarjaveli ključavnici, potem pa je komaj še prilezel do vodovoda in se nagnil pod pipo. Ko je pil, mu je klokotala voda v grlu kakor žejnemu psu.

Naposled sta sedla za mizo. Mat je vzel iz žepa majhen zavitek in ga odprl. Potem je položil njegovo vsebino na mizo.

Drago kamenje se je zaiskrilo v vseh mavričnih barvah, čeprav je padala nanj samo svetloba slabotne svetilke. Jim je kakor slep zamižal, potem pa se je izpod priprtih oči zastrmel v kamenje. Ko je Mat še nekaj brskal po notranjem tlovnikovem žepu, je iztegnil roko.

Toda Mat ga je prehitel. Odurno in hitro mu je stisnil roko in jo odrinil.

«Prste k sebi!» je zamrmral.

Jim ga je pogledal in dejal skozi zobe:

«Pa vendar ne misliš, da sem za smeh in kratek čas tvegal...»

Mat ga je prekinil:

«Kaj si tvegal? Izprehajal si se po cesti z rokami v žepu, jaz pa sem moral...»

«Saj sva se vendar dogovorila...»

«Da, res je to, toda počakaj, da prideš na vrsto!»

Jim se je pomiril. Mat je potegnil še iz notranjosti površnika celo pest dragocenega nakita in ga stresel na mastno in umazano mizo.

«Glej, tako se sveti kakor sonce ponoči...»

«Najmanjši kamen je vreden vsaj tri dolarje», je dejal Jim. «Ali je to vse?»

«Ali je to vse?» je užaljeno ponovil Mat. «Kaj bi pa še hotel? Ali se ti zdi, da je malo?»

«Ne, tega nisem mislil reči. Niti toliko nisem pričakoval. Vse skupaj bo vredno vsaj deset tisoč dolarjev.»

Mat se je posmehal:

«O, ti tepec! Deset tisoč! Hahaha! Če rečem dvajset tisočakov, je še zelo malo. In to ti je premalo!»

Iz kupa je potegnil briljant, ki je bil debel kakor lešnik.

«Tole poglej! Samo ta je vreden tisočak ali pa celo dva.»

Jim je planil pokonci. Kakor otrok je začel plesati po sobi in se valjati po postelji. Obraz mu je kar žarel od vznemirjenosti...

«Bogata sva, bogata, bogata...»

«Kaj poskakuješ kakor opica? Ali si znorel? Zbudil boš ljudi v hiši in nama nakopal policijo na vrat. Pomiri se!»

In ko je Jim spet sedel, je nadaljeval:

«Da, bogata sva, Jim! Deset let bova lahko dobro živela, preden bova vse zažrla. Ne bova več spala pod mostom in po strehah. Ne bodo naju več preganjali orožniki in naju bili z gumastimi palicami po glavi. Ne bo več mraza... lakote... bede... Da, Jim, pomanjkanja je konec in zdaj naju čaka življenje!»

«Mat, dober si! Mat, zdaj sva brata, pa naj se zgodi kakoli!» je vzkliknil Jim in objel tovariša.

Mat ga je odrinil in ozmerjal:

«Tepec neumni, ali nisva bila že doslej kakor brata? Kako je bilo dobro, da si me ubogal! Zdaj sva bogata. Po moji zaslugi.»

Jim je molčal in strmel v kamenje, ki ga je Mat preobračal z umazanimi, vozlastimi prsti.

Iznenada se je Mat zdrznil.

«Kje je ovratnica?» je zakričal.

Jim ga je presenečeno pogledal. Toda Mat ga je pomiril. Segel je v hlačni žep in vzel iz njega kos papirja. Razvil ga je. Potem je malomarno vrgel na mizo biserno ovratnico, ki se je zvila kakor kača in padla na kup briljantov.

«Pozabil sem jo skoraj», je rekel kar tja v en dan.

Jim ga je navdušeno pogledal.

«Tudi to bo precej vredno, ali ne?»

«Okoli pet ali deset tisočakov», je mirno odvrnil Mat.

Mat je bil otrok prirode. S svojo krepko postavo in globoko vrtnimi očmi je bil podoben gorili. Vse na njem je izdajalo moč in nekakšno odurnost. Njegove črne oči so bile ostre. V njih ni bilo niti sledu Jimove sanjivosti.

Jim mu je bil živo nasprotje. Bil je droben in kakor mrtev. V njegovih očeh je bilo morje sanj, usta pa je imel zmerom čudno spačena kakor v krču. Bil je podoben mački, ki je zmerom pripravljena za tatvino, za boj, čeprav samo za oglodano kost.

Oba sta imela v obrazu izraz lokavosti in moči. Govorila sta kakor dva volkova in klela na debelo.

Vendar pa se je v Jimovem pogledu pokazalo časih nekaj kakor nežnost, Matov glas pa je pogosto dobil kakšen blag prizvok. Toda to so bili samo spomini, ostanki iz preteklosti.

Zdaj je Mat z Jimovo pomočjo urejal kamenje po velikosti. Potem sta kamne preštela. Mat je vzel iz žepa kos papirja in oglodan svinčnik. Potem je nagnil glavo nad debele kavke, ki jih je napisal in nekaj zamrmral. Dvakrat je preštel vsak kupček. Jim ga je zaskrbljeno gledal, kakor bi bila od tega računa odvisna bodočnost zemeljske krogle.

Naposled je Mat dvignil glavo.

«Najmanj petdeset tisoč, najmanj», je dejal. «In računal sem samo polovico vrednosti. Če bova imela srečo in ne bova preveč hitela s prodajo, utegneva dobiti še precej več. Morda vseh sto!»

Jim je navdušeno zaklel.

Oba sta se zamislila.

Mat se je prvi zdrznil.

«Namesto da sediva tu, kakor dva kipa, bi bilo bolje, če bi vse razdelila. Jaz bom štel.»

«Ne», je rekel Jim. «Najprej boš ti vse preštel, potem pa še jaz. Nato bova skupaj delila.»

«Poslušaj», je rekel Mat, «doslej sva živela v revščini in sva imela dovolj vzrokov, da sva kradla. Zdaj pa mislim, da ne bova drug drugega...»

«Morda,» mu je segel Jim v besedo, «toda zanesljivo je zanesljivo. In posel je posel. Pošten obračun hočem. Jaz bom pošten in zahtevam isto tudi od tebe. Tovariša sva in morava pošteno igrati, z odprtimi kvartami. To bo za tebe in za mene bolje.»

Mat je prikimal. Potem sta sedla in začela šteti.

Ko sta končala, se je zora svetlikala skozi okno. Mat je dejal:

«Takole je: dvajset je majhnih briljantov, sto sedem in štirideset debelejših in en velik. Razen tega biserna ovratnica, ki ima dve sto dva in dvajset biserov.»

Zmenila sta se takole. Mat, ki je opravil težavnejši del «dela», bo dobil veliki briljant. Jim bo pa dobil štiri in sedemdeset srednjih briljantov, medtem ko dobi Mat enega manj.

In oba sta zadovoljna legla. Pod blazino sta spravila vsak svoje imetje. Mat je hitro zaspal in na njegovem obrazu se je igral nasmešek, ki ni obetal nič dobrega.

Opoldne je šel Jim od doma, da bi kupil kaj za kosilo. Ko se je vrnil, je imel s seboj velik kos krvavega mesa in blebec kruha.

Mat, ki je bil zmerom kuhar, je vzel meso in ga začel rezati. Medtem je Jim kuhal čaj in požvižgaval. In ko je šel Mat, da bi meso pod pipo opral, je vzel Jim iz žepa kos papirja in stresel nekaj belega prahu na dno ene izmed skodelic. Mat tega ni videl, ker je še mirno rezal meso.

Ko sta bila zrezka pečena, je položil Mat enega na Jimov krožnik. Jim je postavil na mizo obe skodelici, potem pa sta sedla k obedu.

Vonj po jedi je napolnil vso sobo. Jim je z zdravimi zobmi trgal meso, Mat pa ga je zadovoljno gledal. Ko je dvignil svojo skodelico čaja k ustom, ga je Jim vprašal:

«Mat, kaj misliš, da bo s teboj, ko boš umrl?»

Mat ga je presenečeno pogledal. Potem je skomignil z rameni:

«Neumnost! Če bom bogat, me bodo pokopali s cvetjem, godbo in govori. Če bom poginil na ulici, me bodo pa pojedli psi ali črvi brez ceremonij.»

Jim se je posmejal.

«A ti?» ga je vprašal Mat. «Kaj pa misliš ti o tem?»

«Približno isto kakor ti. Ko bom crknil, ne bodo mogli napraviti iz mene tako okusnega zrezka, kakor sem ga zdajle pojedel.»

«Ali se bojiš smrti?» je spet vprašal Mat.

«Boljša je hitra smrt kakor umiranje od lakote!» je učenjaško odvrnil Jim. «Toda zdaj naj bo tega dosti. Saj ni treba misliti na take reči.»

«Da», je potrdil Mat in izpil poslednje kapljice čaja.

Jim se je posmejal, toda njegov smeh se je v trenutku izpremenil v grozeč režaj, kajti v želodcu je začutil neznosno bolečino. Premagal se je in ni niti zastokal. Pogledal je Matu v oči. Zdelo se mu je, da je strup v Matu že začel učinkovati. Toda Mat ga je mirno gledal in se mu skrivnostno smehljajal. Jima je oblihl hladan pot.

Ali ni morda po neumnosti zamenjal skodelico? Toda hitro se je pomiril. Ne, neumnost! Pred Matom je skodelica brez držaja, v katero je bil stresel beli prašek. Samo Mat je močan in...

Močna bolečina, še strašnejša od prejšnje je pretrgala tok njegovih misli. Prebledel je in se premaknil na stolu. Potem je krčevito iztegnil roke in omahnil čez mizo.

Mat ga je še zmerom mirno gledal.

Tedaj je Jim dvignil od bolečin spačeni obraz. Zagledal je nasmeš na Matovih ustnicah.

Nova kriza, še silnejša je ohromela vse Jimove mišice. Zdelo se mu je, da ves razpada, da ga nekaj trga, lomi...

Toda tudi Matov obraz se je izpremenil. Oči so mu zlezle izpod čela in prebledel je: Na čelu so se mu iskriale debele kaplje mrzlega potu in začelo ga je zvijati... Mat se je hitro premagal in vstal. S trdimi, motoglavimi koraki je sedel k Jimu. Potem se je sklonil k njemu in mu pogledal v oči:

«Zastrupil si me», mu je mirno rekel.

Jim je zastokal:

«Tudi ti mene... Ali ne?»

«Da... In kaj si mi dal?»

«Strihnini», je zajeceljal Jim.

«Tudi jaz tebi.»

«Potem je vse končano...»

«Mat, je zastokal Jim, »pa vendar nisi tega storil?...»

«Da... v zrezek... In ti?...»

«V... v... čaj...»

Jim je skočil kvišku in pohitel k vratom. Toda Mat je bil hitrejši.

«Kam?»

«K... lekarnarju!»

«Saj si nor! Izvedeli bodo in naju zaprli. In potem...»

«... vislice», je končal Jim, iznova zastokal ter poskusil odriniti Mata,

Mat ga je z naglo kretnjo sunil stran, da je obležal na tleh.

«Ne», je rekel. «Nikakšnih neumnosti ne bova delala. Izbljuvati morava strup!»

In kakor bi bil odkril v sebi nove moči, je stopil k omari in jo odprl. Poiskal je skodelico gorčice. Vzel je nekaj žlic zelenkaste snovi in jo raztopil v vodi. Nato je vse izpil.

Jim ga je opazoval s tal in potem je tudi on vstal. Približal se mu je.

«Mat... daj še meni!»

Mat ga je spet odrinil.

«Počakaj, da prideš na vrsto!»

Naposled je pomolil Jimu skodelico. Ko je pil tekočino, je Jim čedalje huje stokal.

Ko so popustili krči, si je pripravil še drugi kozarec raztopljene gorčice, toda ko je pil, ga je vrgel nov krč na tla. Padel je in kozarec se je razbil.

Mat se je zarežal. — Dobro je, je pomislil, to me je rešilo. Toda z njim je konec.

Jim se je valjal po tleh. Krvava pena se mu je pokazala v kotu ustnic. Mel si je oči in obupano stokal.

«Molči!» mu je zaklical Mat. «Kaj se dereš, kakor bi te klali? Zdaj je vsega konec in nič ne pomaga.»

S poslednjimi močmi je Jim vstal. Gorčica mu je zašla v oči, da je bil kakor slep. Toda potem je spet zakrilil z rokami, se obrnil in padel iznova na tla. Še enkrat je vstal in pohitel k vratom. Pred stopniščem pa se je moral nasloniti ob zid. Zdrsnil je na tla in se stresel, potem se je pomiril. Bil je mrtev.

«No, hvala bogu!» je dejal Mat, toda v istem trenutku se je tudi sam znašel na tleh, kjer se je začel zvijati in stokati.

«Tudi z mano je konec», je dejal, preden ga je zapustila zavest. Kakor orjaški črv se je začel plaziti k vratom.

Naslonil se je ob vlažni podstrešni zid in poskusil se je dvigniti. Zvil se je: Stegnjene noge so mu še enkrat zadrgetale in prsti so se mu zarili v tla.

Matovo telo, ki je bilo še toplo, je zdrsnilo ob zidu na tla.

(Prevel B. Rihteršič.)

Alek Plunian:

Oporoka

Zapuščam svojemu mlademu prijatelju Armandu Lacetu vse svoje premoženje, to je v cellem štiri milijone osem sto tisoč frankov...»

Notar se je prekinil za trenutek, da bi si ogledal, kakšen vtisk so napravile te besede na oba poslušalca, ki sta sedela na drugem koncu njegove pisalne mize. Gospod Armand Lacet je bil tako rdeč, kakor da ga bo vsak hip zadela kap. Za srečnega dediča štirih milijonov osem sto tisoč frankov to pač ni bilo nič kaj čudnega. Nasprotno pa si je bilo težko razložiti, da je gospodična Barbe Boulois, pokojnikova sestra, ostala tako mirna, skoro bi lahko rekel, zadovoljna. Čeprav se je za tolikšno vsoto obrisala pod nosom, se je zdelo, da ni niti zaskrbljena niti ogorčena. Navzlic temu, da je bil notar v mnogih letih svojega službovanja doživel že marsikatero obraze, se vendar ni mogel ubraniti občutka nekakšne osuplosti. Ker pa je bil navajen skrivati svoje vtiske, je brž spet naperil svoj koščen naočnik v oporoko in dalje čital:

«Moja sestra Barbe bo do konca svojega življenja imela užitek tega premoženja.»

(Zdaj je gospodična Barbe soglašajoče pokimala!)

«... razume se seveda, da bo Armand Lacet moral stanovati pod isto streho kakor moja sestra...»

(Spet soglašajoče pokimanje!)

«Ko bi pa Armand Lacet ne sprejel tega pogoja, pripade cela dediščina brez pridržka moji sestri. Armand bo moral biti z njo zelo ljubezniv in pozoren. Ko bi pa Barbe smatrala, da moj mladi prijatelj ni dovolj obziren do nje, bo odvisno od nje in od njene osebne presoje, da si prilasti mojo zapuščino, ki se do njene smrti nikakor ne sme ne prodati, ne komu podariti, razen seveda ko bi ona sama menila, da mora z njo razpolagati iz zgoraj omenjenih razlogov.

Do smrti gospodične Boulois bo gospod Armand vsak mesec prejemal tisoč frankov, razume se pa, da mu bo hrano dajala moja sestra.

Če bi gospod Lacet umrl pred mojo sestro, bi ta ostala edina dedična mojega premoženja.»

... Notar je iznova pozorno pogledal iznad naočnika.

— Taka je torej oporoka vašega gospoda brata, gospodična, je dejal. Zdi se mi, da je popolnoma nesporna...

— Seveda je, gospod notar, seveda je, je potrdil piskajoči glas gospodične Barbe. Saj sva s pokojnim bratom skupaj študirala posamezne izraze.

— A?... Tako! Dobro, dobro!... Gospod Lacet, soglašate? Ali sprejmete pogoje oporoke, ki sem vam jo bil pravkar prečital?

Armand je ošvignil z očmi ostri profil Barbe Bouloisove. Njen nos in brada sta se zdela prilepljena na ovelo bučo. Nesrečni dečko bi kar najrajši odgovoril: ne. Pa si je brž premislil. Kako bi si tudi ne! Pomislite, štiri milijone osem sto tisoč frankov!... In pri petintridesetih letih. Ona jih ima pa dve in petdeset. On je zdrav, čvrst. Ona ima pa — kakor vse kaže — prav tako narav kakor njen brat, ki je umrl v petinpetdeseti jeseni svojega življenja. Dve ali tri leta bo kakor ptiček v kletki, ojej, ampak: štiri milijone osem sto tisoč frankov!...

— Da... a, je rekel in se hotel posiliti na smeh, pa je le žalostno našobil ustnice.

— Amen! je pristavil notar, ki se je rad šalil.

— Pomislite, je šepetala stara gospodična, ko sta stopala po stopnicah navzdol, pomislite, kako dober je bil ubogi Guillaume! Samo naju dva je imel rad na tem svetu, zato naju je hotel tako osrečiti!

Armand bi jo bil neznansko rad ugriznil. Vendar je pripomnil s spoštljivim in obenem nenavadno skromnim glasom:

— Čisto jasno je, da mi je bil blagi mož posebno naklonjen! Nikakor pa ne razumem, gospodična, da bi vas moja prisotnost mogla kaj razveseljovati...

Nabrala je ustnice v droben nasmeh:

— Hiša bi se mi zdela tako prazna! je priznala. Saj veste, kako me je groza samote. Vsa vesela sem ob misli, da me ne boste zapustili. Povrh sem namreč še zelo plašna. Uredila si bova fletkano življenje, boste videli! Sicer sem pa o vsem tem že premišljevala. Vstajala bova ob sedmih. Do poldneva bova vrtnarila in čitala časopis. Po kosilu bo enourni sprehod, potem dremuhanje do južine. Po čaju kvartanje ali krokiranje do večerje. Ob polni desetih v posteljo. No? Kaj mislite?...

Ubožec! Bridko je mislil:

«Očarljivi izgledi! To bo res krasna zabava!»

Rekel pa je:

— To bo imenitno! Toda, ali bi ne hoteli malo popotovati?

— Kam naj pa greva, da bi našla kaj boljšega? Doma je najlepše!

— Seveda, saj ni vredno... se je klavrno vdal nesrečni dedič. Gotovo pa visoko cenite in radi posečate gledališče in kino?

— Oh, nikakor ne!

Zdaj je začel s hinavskim glasom:

— Ali mi nikoli ne boste napravili veselja, da bi me spremlili na počitnice ali h kakšni predstavi?

Kar ustavila se je sredi ceste:

— Na počitnice! je nejevoljno ponovila. Ampak, dragi prijatelj, saj boste na počitnicah od 1. januarja do Silvestrovega. Kaj vam je pa še treba več. Sicer sem vam pa itak že povedala, da sem zelo strahopetna. Ne strpela bi brez moškega v hiši. Kaj vse bi se mi lahko pripetilo, če bi vas zvečer ne bilo doma? Joj! Verjemite mi pa, da ne boste imeli

prav nobenega poželenja, da bi iskali zunaj kje varljivo zabavo, ko vam bo doma teklo življenje kakor po maslu.

Kaj naj bi bil storil siromak? Vdati se je moral! Saj so ga kruto držali v krempljih neizprosni pogoji oporoke gospoda Guillaumea in oblastna volja stare gospodične. Ni mu torej preostajalo nič boljšega, kakor da se lepo pokori ali pa da odide in vrata zaloputne za seboj. Toda zamislite se, prosim, v njegov položaj: človek po navadi ne zaloputne za seboj vrat, za katerimi tiči skoro pet milijonov.

Ostal je.

Bil je športnik, pa se je moral zadovoljevati s krokejem. Neznansko rad je poslušal godbo, zdaj si je je revček lahko privoščil samo iz slušalk neznatnega detektorja, ki ga je imel skritega v predalu posteljne omarice! Ni pa nikdar maral iger: pa se je le moral vdati in po pet ur na dan metati kvarte ali kocko.

Življenje nesrečnega milijonarja pač ni bilo rožnato. Predstavljal si je, da je po nedolžnem obsojen na prisilno delo. Ampak na srečo samo na začasno prisilno delo, si je včasih mislil ves togoten.

Toda, joj, po šestih mesecih, ki jih je tako dolgočasno preživel v senci gospodične Barbe, je opazil, da vzmirljivo blede: obleka mu je kar frfotala okrog shujšanih udov in včasih se mu je na lepem zvrtelo v glavi.

— Hudimana! je pomislil, ta stara Barba me bo nemara še pokopala. Dosmrtno prisilno delo? Ah! Ne! Hvala lepa!

Misel na bližnjo smrt ga je raznežila. Obratno pa ga je možnost, da bi utegnil umreti, preden bi mogel užiti «svoje milijone», strašansko raztogotila. Prisegel je svoji samosilnici kruto sovraštvo, ki je bilo tem hujše, ker mu ni mogel dati duška.

Prijelo ga je bolešno hrepenenje, da bi se izmuznil, da bi sam večerjal v kakšni imenitni restavraciji, si privoščil potem gledališče, kino, kabaret ali karkoli že in se pozno ponoči vrnil domov. Ah! Da bi se naužil zraka, svobode! Da bi videl elegantne ženske, poslušal njih zvonki smeh, pil cocktail in si privoščil samih izbranih jedi!...

Treba je bilo najti pretvezo. Se ojunačiti in priti z besedo na dan. Toda, dvajsetkrat je poskusil, pa mu je vsakokrat od strahu glas zastal v grlu. Saj bi ona prav gotovo strogo odgovorila:

— Saj vendar veste, kako sem plašna...

Naposled je vendar boječe spravil nekaj besed iz sebe:

— Jutri zvečer bom moral malo z doma. Moj najdražji prijatelj se vrne iz Amerike. Pisal mi je, da želi z menoj preživeti večer.

Nezaupljivo ga je pogledala:

— Privedite ga sem. Naročila bom kuharici, naj pripravi sirov narastek in za dodatek rižev kolač.

Komaj se je premagal, da je ni zgrabil za vrat in stresel iz nje vso njeno hudobijo.

— Ne, ne, tega pa nikakor ne morem, je ugovarjal. Moj prijatelj bo pripeljal s seboj... hm... Ne bo sam, saj me razumete, jaz vas pa preveč čišlam, da bi...

Zdaj se je razburila:

— To je nepojmljivo! In vaš prijatelj bi se predrznil, predstaviti vas takšni... O, iz te moke pa že ne bo kruha!

Ves tresoč se od jeze je Armand ubežal v svojo sobo, da bi tam zasnoval maščevanje.

Eno uro pozneje se je pojavil sveže obrit, ves nališpan, v svetlih rokavicah — in je brž poiskal Barbe.

— Gospodična, ji je rekel, v šestih mesecih, odkar živim z vami, sem vas dodobra spoznal. Blagovolite mi zdaj dovoliti, da vas naprosim za roko.

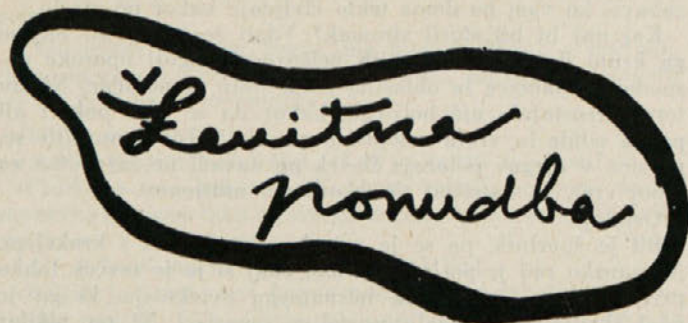
Najprej je bila kakor odrevenela. Potem je zardela (kakor so včasih zardevale licejke), iztegnila proti njemu desnico in levico in zamijavkala:

— Oh, zakaj pa ne!...

Zdaj hodi gospod Armand Lacet, soprog gospodične Barbe Boulois, često sam z doma, se vrača pozno ponoči, ima mično mlado «prijateljico» in preživi, kadar se mu ljubi, kar šest tednov na azurni obali.

Pa je vse dobro in prav.

Prev. d'Artagnan.

Gospa Zvezdanka je z največjim zanimanjem že v tretje prebrala tale oglas v listu:

«Mlad, energičen, dobro ohranjen gospod petinštiridesetih let, srednje postave, s prikupno vnanjostjo na videz mladega človeka, telesno zdrav, plemenitega značaja, vesele čudi, odličnega salonskega vedenja, v dobrem gmotnem položaju (z lastno hišo v Sofiji), išče v svrhu ženitve primerno družico (28–35 let), neomadeževano v moralnem pogledu, izvedeno v gospodinjstvu, neoporečno lepe postave, z varno in donosno naloženim kapitalom sto tisoč levov. Lahko je tudi vdova brez otrok. Pisma s fotografijo (ki bo vrnjena z obratno pošto) je poslati na M—čo, pošto ležeče, Sofija.»

Gospa Zvezdanka, ki je bila že tri leta ločena, je že dolgo iskala kakega simpatičnega, dobro situiranega moškega za tovariša v življenju in je med drugim redno prebirala ženitne oglase v listih. Ta oglas ji je napravil zaradi svoje iskrenosti, podrobnosti in lepih izrazov — salonskim vedenjem in drugim — najboljši vtisk.

Ko je razmišljala o njem, je z zadovoljstvom ugotovila, da njena oseba s prav majhnimi in nebitvenimi razločki natanko ustreza zahtevam.

Res da ji je bilo že štirideset let in več, toda bila je še dokaj mladostna in ji v njeno zadovoljstvo nihče ni prisojal več ko pet in trideset let. Čeprav je bila ločena, je bila vendar vdova, brez otrok, lepe, četudi precej polne postave ovalnih oblik, prav taka, kakršne imajo moški srednje postave najrajši. Tudi v moralnem pogledu je bila tako neoporečna, da bi ne mogli dokazati niti najmanjšega pogrška, razen če bi človek prisluhnil obrekovanju in spletkam zavidljivih sosed. Kar se tiče denarja, ga je imela približno polovico, toda primanjkljaj se je kril z njeno mladostjo, lepo postavo in izvedenostjo v gospodinjstvu. Bila je prepričana, da bo uspela, ako se odloči za zameno pisem in fotografij, in da

bo njen kapital zadostoval v rokah poštenega človeka, ako je varno in plodonosno naložen v banki.

Poslednje je mislila zelo resno, ker je gojila veliko spoštovanje do bank in do vsega, kar je bilo z njimi v zvezi. Zaradi tega se ji je tudi avtor oglasa odkril v posebni luči. In ta mladi, energični gospod, srednje postave, salonskega vedenja in z lastno hišo, ji je nenadoma postal simpatičen. Živo si ga je predstavila gladko obritega, s posivelimi lasmi, elegantno oblečenega — z eno besedo bančni gospod. Oh, Bog, da bi bil ta tisti, ki ga že dolgo pričakuje, da ji osladi življenje in zabriše mrke spomine na prvi zakon s surovim možem, pijancem, ki se je celo tako daleč spozabil, da jo je tepel. Grenki spomini na preteklost so jo dovedli do misli, ali ne bo morda tudi ta v ogasu tak nepridiprav. Slednjič je razmislila: če ga presodi, če ga vidi, kakšen je, kdo je, še ne pomeni, da je zvezana z njim. In je sedla ter napisala ljubeznivo pisemce, kakor je v navadi v takem primeru, s prošnjo za vzajemno izmenjavo fotografij, katere naj se vrnejo z obratno pošto, ako ne nastanejo resnejše posledice. Pismo in fotografijo je zaprla v ovitek, napisala naslov in sama odnesla na pošto.

Gospa Zvezdanka dva dni ni šla iz hiše, nikamor se ni ganila, da od pismonoše lastnoročno prejme odgovor na pismo. Cela dva dni in dve noči je mislila na ta odgovor in je sploh razmišljala o bodočnosti. In ker je bila optimistične naravi, so njeni grenki spomini bledeli pred prividi bodočnosti, avtor oglasa ji je plaval pred očmi kot eleganten bančni vitez, ki ga je njena od ljubezenskega ognja ožarjena predstava risala z najkrasnejšimi potezami. Z drugimi besedami, bila je skoraj zaljubljena v tega neznanega viteza.

Ko je tako razmišljala, ji je bilo lepo in lahko ob duši, a ko se omoži, kako bo šele potem? Kako bo, res, ko bosta, novoporočenca, držeč se pod pazduho šla po ulici in bosta kdaj slučajno srečala onega suroveža, njenega prvega moža? O, oni bo ves zmeden izbulil svoje žabje oči, a ona ga bo pogledala z neizmernim prezirom.

Slednjič, tretji dan pred kosilom, je pismonoša prinesel toliko pričakovano pismo. Gospa se je zdrznila, razburjena vzela ovitek in začutila v njem nekaj trdega — fotografijo! Moj Bog, kakšen je neki? S pridržano sapo in trepetajočimi rokami je pretrgala ovitek, in kaj je zagledala? Svojo fotografijo in tele besede:

«Da se mi tudi le s fotografijo več ne prikažeš pred oči, stara škatla, sicer ti polomim noge!»

«O, prekleti negodnik, strela naj te ubije!» je zarjovela kakor ranjen tiger, ko je spoznala pisavo prvega moža, in je ovitek in pismo srdito raztrgala na drobne kose. «Srednje postave... lažnivec! Lastna hiša — lažnivec! Salonsko vedenje... lažnivec, podlež, surovež, pijanec!...»

Iz bolgarščine prevedel France Bevk.

Osroald Barron:

REŠITEV

Prav prijetno nam je bilo včeraj popoldne, ko smo po soncu hodili pod tistimi bežečimi oblaki in videli svetlobo na rumenem žitu in sence v hladni ulici. Želel bi, da bi se mogel samo tega spominjati.

Kajti spominjam se tudi nečesa drugega, kar mi še zdaj priklepa misel na bridkostne uganke življenja in smrti, na ogabno vojno in na vsa tista zla, ki so z njo združena.

Oves je bil že požet v tistem kotu njive poleg goščave, kjer sem sedel na tla. Bilo je v spokojni uri, preden leže mrak po travi; svet je bil v tistem kotu videti popolnoma miren, dokler nisem opazil, da se prst pod sečjo premika.

Na tistem mestu je bil širok vhod v zajčjo luknjo in prst v njem se je premikala. Odplazil sem se bliže, da bi videl, kaj je živega ondi. In vedel sem kaj kmalu, kakor hitro sem zaslišal, da rožlja zarjavela veriga pri skobi. Bila je veriga pasti.

Potegnil sem za verigo in spravil past iz luknje. Njene železne čeljusti so trdno držale nogo in pleča ujete kune. Pogumna živalca se je krepko borila za svoje življenje; rdeči hrbet ji je bil naguban in napet. Trenutno so se njene svetle

oči ozrle vame; človek bi rekel, da je žival za hip hotela vedeti, ali nisem jaz tisti rešnik, ki jo bo izbavil iz jeklenih zob. Potem pa se je napela in začela spet trmasto in brez ječanja vleči za ranjeno meso.

In res sem bil njen rešnik. Usmiljeno sem jo ubil in jo pustil na boku ležečo tamkaj. A svet se mi je zdel krut in sončna luč neusmiljena, ko sem se odpravil stran; vojna je prišla na tiste prijetne poljane.

Nikarte me poučevati o kuni in njenem življenju. Prav dobro vem, da je ta mala žival krvoločna in kruta nad vse druge. Kuna pomeni pogubo ježem. Videl sem jo že, kako je z ostrimi zobmi držala cvilečega zajca za glavo zadaj. Priplazi se vam med mlade jerebice in jih do zadnje pomori; velikega zajca vam zgrabi za vrat. Kuna zatorej ne bi smela prositi usmiljenja; in zares tudi nikoli ne poudi; tiho vam izdihne, ko ji pride konec: ta ni v smrtnem boju s pastjo niti enkrat glasno zaječala. Pa mi je le srce presunilo, ko sem moral ubiti to krasno divjo žival; kako rad bi bil videl, da bi bila ta ostudna dolžnost doletela koga drugega.

Pa sem jo vendarle ubil; bolelo me je, da sem moral ubiti žival, ki mi je bila prepuščena na milost in nemilost. Pa sem le ubil kuno, kajti vedel sem, da nisem mogel drugače storiti.

Prevedel G. K.

Clarence Stewart:

GORDONova napakana

Gordon je strgal papirnati ovoj s koščka žvečilne gume ter ga vzel med zobe. Žvečenje mu je pomirjalo živce.

Pravkar je ubil človeka. Ustrelil je starega Sama Willowbya, ker je Sam iztaknil, kaj dela Gordon z računskimi knjigami tvrde — iztaknil je to vzlic temu, da je Gordon domneval, da so vsi sledovi zabrisani.

Sam je rekel: «Mislim, Gordon, da se zavedate, da bo eden izmed naju moral obvestiti o tem družbo. Upam, da mi boste prihranili neprijetnost, da bi moral jaz tožiti svojega kolega v pisarni.»

Gordon je pobesil glavo in skesano pogledal, toda možgani so mu medtem naglo delali.

«Dobro, Sam», je dejal.

«Zakaj ste to storili?» je vprašal Sam, in iz njegovega glasu je zvenelo sočutje. «Saj ste morali vedeti, da ne morete žonglirati s temi številkami do neskončnosti. Nekdo je moral to iztakniti, prej ali pozneje. Zares mi je žal, da sem moral biti to prav jaz.»

«Dobro, to je toliko, kakor da je zdaj z menoj že konec», je dejal Gordon. «Čaka me ječa! Gotovo imate zoper mene prepričevalne dokaze. Toda pogledajte, Sam, rad bi imel, da bi mi dali časa do jutri. Tako si bom mogel nabrati poguma, da staremu lahko povem, kaj sem storil. Če boste o tem

molčali do jutri, vam obljubim, da bom priznal. Storitve to zame, prosim.»

Sam je nekoliko pomišljal, a bila je to dobrosrčna stara duša — kar ni in ni mogel zatožiti Gordona — in tako je nazadnje obljubil, da bo molčal.

«Dobro, tovariš», je rekel. «Storim vam po volji.»

Gordon se je zvečer vrnil v pisarno, kjer ni bilo nikogar. Brez posebnega truda je popravil računske knjige tako, da je bilo videti, kakor da ni poneveril on, temveč Sam.

Ko je to delo končal, je odšel k osamelim predmetni hišici, kjer je stanoval Sam kakor puščavnik, češ da bi se rad z njim posvetoval. Med razgovorom je neopaženo izvlekel Samov revolver iz miznice ter ustrelil Sama. Skrbno je odstranil prstne odtiske z revolverja in ga stisnil Samu v desnico. Nato je začel brisati odtiske prstov z vsega, česar se je bil dotaknil, ter odšel.

Zdaj — na poti domov — je mislil na vse, kar je danes storil, in nervozno žvečil gumo. Ne, nikjer ni pustil sledu. Niti najmanjše reči ne bodo našli. Pri pregledu računskih knjig bo policija prepričana, da se je Sam usmrtil iz strahu, da pridejo njegove poneverbe na dan. Nihče ga ni videl — Samovo stanovanje ni v bližini drugih bivališč — in pok revolverja se ni daleč slišal.

In zgodilo se je, kakor je Gordon slutil. Našli so Samovo truplo in pri pregledu knjig dognali poneverbo, in vodje tvrde se niso mogli dovolj načuditi, da je tako starega in zvestega uslužbenca premagala izkušnjava tatvine. Gordon je bil eden tistih, ki se je temu najbolj čudil.

Na samomor so čez nekaj časa pozabili in niso več govorili o njem. Tudi Gordon se je nehal bati; čutil je celo nekakšno zadoščenje — ponos, da je zagrešil tako dovršen zločin. Tvrda mu je zvišala plačo in hkrati odgovornost, ker je v knjigovodstvu zasedel Samovo mesto. Gordon je skrivaj vriskal.

Nekega dne pa, ko je sešel dolg stolpec števil, je bil nemalo presenečen, ko ga je nekdo potrkal po rami. Obrnil se je na stolu in uzrl pred seboj dva moža, o katerih ni mogel dvomiti, kdo sta.

«Pojdite z nami, Gordon», je dejal eden izmed njiju. «Retirani ste zaradi umora Sama Willowbya!»

Gordon se je delal, kakor da ga to presenečenje žali.

«Umor!» je zakričal Gordon. «Kako je to, saj vendar vsakdo ve, da se je sam usmrtil.»

«Da, najprej se je tako zdelo», je dejal detektiv. «Toda poznavalec prstnih odtiskov nihče ne premoti.»

«Kako...!» je zajecel Gordon. «Saj so rekli, da v hiši ni bilo drugih prstnih odtiskov razen Samovih. Sicer pa doslej še ni nihče zahteval odtiskov mojih prstov!»

«Motite se, prijatelj. Vstanite s tega stola!»

Gordon se je malo obotavljal, potem je pa le vstal. Detektiva sta obrnila stol in na spodnjem delu dobila kakih dvanajst koščkov žvečilne gume, potisnjenih pod sedež.

«Kaj pa tole? Odtiski vaših prstov so na vsakem koščku in so čisto enaki odtisku na koščku žvečilne gume, ki smo ga našli pod mizo v hišici Sama Willowbya. In ne pozabite, da Sam ni nikoli žvečil gume. Bil je kadilec.»

Alice L. Miller:

MARY

«Fant, fant!» Poželjivo je gledal fotografijo in poživigaval od navdušenja.

Ni se mogel nagledati slike, ki mu jo je oče poslal v pismu. Torej je oče nazadnje vendarle razumel, da so na svetu še druge važne reči za študenta, ne samo jed, spanje in študije. Dobričina — oče! Misli je že, da je njegov oče, ker je bil že toliko let vdovec, poln predsodkov glede nežnega spola. Vsaj iz pridrig, ki mu jih je oče delal v pismih, je moral tako soditi.

Še je skoraj vriskal z očetovim pismom in fotografijo v roki, ko so se odprla vrata in je vstopil Karel Bentom, ki je stanoval z njim v sobi.

«Zdi se mi, da si prejel dobra poročila», je dejal Karel, zakaj opazil je smehljaj na Tedovem obrazu.

«Dobra poročila! O, fant, fant!» Mahal je s pismom: «Le poslušaj... od očeta je tole!»

Bral je: «Dragi sin, žal mi je, da je bil naš dom preveč prazen, kakor da bi bil jaz mogel od tebe zahtevati, da bi se pripeljal včasih pogledat domov, toda trdno upam, da bo to odslej drugače. Od prihodnje sobote dalje te bom pričakoval vsaj po enkrat na mesec. Tu je deklica, ki ji je ime Mary, in mene bi veselilo, da bi se ti z njo seznanil. Prilagaj njeno fotografijo. Prepričan sem, da jo boš imel rad. Uredi tako, da boš mogel priti prihodnjo soboto domov. Pričakoval te bom.»

«Prijatelj, pojdem!» je pokazal sosa-

novalcu fotografijo. «Le pogledj, fant, te oči in te dve jamici na licih... ali si že sploh videl take jamice? — Pojdem!»

Karel je kritično gledal fotografijo dekleta.

«Zares je očarljiva», je dejal. «Toda tako široko čelo in tako plastična glava kažeta precejšnjo inteligenco... dvomim, ali se bo zate sploh zanimala.»

«Glej, jaz znam ravnat, kakor se spodobi, če se nudi priložnost, ki je kaj vredna... Ampak, strela peklenška, brez denarja sem. Denar dobim morda šele v soboto; koliko moraš imeti v žepu, da se upaš na izprehod z lepim dekletom? Očetu vendar ne morem povedati, da sem brez denarja. In povrh čaka name še takšno dekle! Kaj naj storim?»

«Denar si ljudje po navadi zaslužijo», je pripomnil Karel.

«Lahko si ga prislužiš z umivanjem posode v Tonijevi restavraciji.»

Toni je zahteval za denar mnogo dela. Vedel je, da pridejo, kadar usahnejo vsi viri denarja, fantje s ponudbo, da bodo nekaj dni delali v njegovi restavraciji.

Od sedmih do polnoči, vsak večer do sobote, se je Ted potapljaj z rokami v mastnih pomijah. To težko preizkušnjo je mogel prebiti samo tako, da ga je vsak trenutek osveževal pogled na fotografijo lepe Mary.

Slednjič je prišla sobota in Ted je čutil, da res zasluži plačilo, za katero je delal. Tako — in zdaj za njo... S težko prisluženim denarjem in z velikansko samozavestjo je stopil v vlak, ki ga je peljal domov.

Na srečo — si je mislil — njegovo rojstno mesto ni preveč veliko... in

ne bo potreboval Bog ve koliko denarja za izprehode z deklico. S tem, kar ima, in z očetovim vozom bo lahko dobro zabaval Mary.

Komaj je Ted stopil v očetovo hišo, je začutil, da se je zgodila neka izprememba. Ni pa vedel, kakšna. Bilo je sicer isto pohištvo, a zdelo se mu je, da je v hiši vse bolj sveže in veselo.

Ko mu je šel oče po stopnicah naproti, je bila v njegovih korakih neka nova pomlad in na obrazu širok smehljaj. Tedu se je zdelo, da ni bil oče še nikoli videti tako zdrav in čil kakor zdaj. Tudi ga je oče sprejel veliko bolj iskreno kakor po navadi. Ted je bil vesel.

Nato je čul lahne korake v zgornjem nadstropju.

«To je Mary», je dejal oče.

«Mary?» je rekel presenečeno Ted. «Ali... je morda pri nas na obedu?»

Ozrl se je kvišku in zagledal deklico, ki jo je poznal po fotografiji, kako je stopala doli po stopnicah.

Mary ga je razvnela na prvi pogled, s svojim prvim smehljajem. Dobil je več, kakor je pričakoval. Kako rad bi vse življenje pomival posodo za takšno dekle, kakršno je bilo to!

Oče ga je predstavil s toplimi besedami, ki so se zdele Tedu kar odveč.

«Pusti to, oče», je rekel v zadregi. «Naj Mary sama sodi. Ona in jaz, mi dva se bova že sporazumela!»

«O tem sem trdno prepričan, sinko», je potrkal oče sina po rami. «Nekoliko sem se obotavljal, preden sem ti to napisal... nisem vedel, kaj porečeš... zdaj pa vidim, da bo vse dobro. Sin, Mary in jaz sva se oni teden poročila...»

DORICA

(Nenavadna navadna zgodba.)

Imaj je Dorica izpolnila petnajst let, se ji je zgodilo to, kar se rado zgodi vsem, ki v svoji lahkomišelnosti pozabijo dobre nasvete svojih mamic in očetov.

Dorica je... hm, hm... padla!

Bil je to njen prvi padec v življenju in kot prvi zato tudi najbolj občutljiv.

Ko se je Dorica te nesreče zavedela in videla, kakšne posledice utegne imeti, je bila vsa zbegana. Bog, Bog, kako bo to mama preživela in kaj poreče oče na to sramoto? Pa tisto posmehovanje tovarišic... oh, Bog, Bog, splošen prezir... Ne, tega ne bo prebolela — mora narediti konec.

In Dorica se je odločila za smrt. Za hladno smrt v Savi. V Savo bo skočila, da v kalnih valovih konča svoje pogrešeno življenje.

S tem sklepom ni šla domov, ampak v slaščičarno. Tukaj je v nekem kotu napisala tri poslovilna pisma: materi, njemu, ki je to zakrivil, in policiji. Zadnjemu pismu je priložila svojo najnovejšo sliko — za časopise. To je namreč važno, da bodo ljudje videli, kako mlada je morala umreti, in to samo zato, ker je — padla. Pojedla je še sladoled in nekaj tort, si obrisala solze in se z odločnim korakom napotila proti Savi.

Dan je bil nenavadno vroč in soparen. Dorica je bila vsa utrujena. Sladoled in torte so jo tiščale v želodcu. Tudi novi čevljički so ji bili nekam preveč tesni. Ali naj se vrne? Ne, prepozno je. Pisma so že v poštnem nabiralniku, in zdaj v resnici ne kaže nič drugega, kakor da stori, kakor se je namenila.

Da, v Savi se bo umirila. In ko se bo zvedelo, kaj je storila, bodo sočustvovali z njo in jo bodo pomilovali. Listi bodo pisali o nji, prinesli bodo njeno sliko, a tisti brezsrčni človek... oh... vest ga bo pekla, pekla... In prav je tako, naj ga le peče... Sava bo potem vrgla njeno truplo na kopno, a oče in mati ji bosta pripravila lep in veličasten pogreb.

Oh, kako bo to lepo! Samo... ali je

ne bodo ribe obgrizle v Savi? Ah ne, z rokami bo zakrila obraz.

Ko je tako razmišljala in počasi korakala, je zagledala nad nekimi vrati napis: «Društvo za posvetovanje in izpodbudo padlih deklet.»

Dorica je obstala in se zagledala v ta napis.

«Kaj ko bi poizkusila?» se je vprašala. «Padlo dekle sem, a do Save, ah... tako daleč je do Save.»

In je vstopila.

V pisarni «Društva za posvetovanje in izpodbudo padlih deklet» se je prav tedaj mudil gospod Jaka, tovarnar likerjev in prijatelj padlih deklet. Za svoje posebne zasluge, ki si jih je bil pridobil za zapuščenca in padla dekleta, ga je društvo izvolilo za svojega častnega člana. Zato je rad prihajal v pisarno in bil celo nekaj namestnik gospe predsednice.

Sedel je za mizo, ko je Dorica vstopila. Palca svojih rok je imel zataknela v žepa pri telovniku, z ostalimi prsti pa je bobnal po rejenem trebuhu. Z jezikom je sukal po ustih debelo cigaro in jo stiskal s še debelejšimi ustnicami. Bil je bobnal po rejenem trebuhu. Z jezikom je sukal po ustih debelo cigaro in jo stiskal s še debelejšimi ustnicami. Bil je bobnal po rejenem trebuhu. Z jezikom je sukal po ustih debelo cigaro in jo stiskal s še debelejšimi ustnicami.

In bile so še razne druge, kdo bi jih mogel vse naštet!

In ko je tako premišljal, je slišal, da je nekdo rahlo in plaho potrkal na vrata.

«Naprej!» je zaklical.

Vrata so se odprla. Dorica je stopila v sobo in obstala pri vratih.

«Aha!» se je začudil Jaka, videč lepo in mlado dekle. Kajti zadnje čase so prihajale same bolj staročasne in zdelane, da se je Jaka tiho jezil in čudil, kako morejo taka dekleta pasti.

«Ah...» je vzdihnila Dorica in začela.

«No, no, ne jokajte!» jo je potolažil Jaka. «Vse bo dobro. Sedite!»

Lepe besede so Dorico ohrabrile. Nehala je jokati in je sedla.

«Kaj se vam je zgodilo in s čim vam lahko pomagam?»

«Gospod... čitala sem na vratih... da vi tukaj svetujete dekletom, ki so padla...»

In spet je zajokala.

«Seveda!» je vzkliknil Jaka ves navdušen, ali hitro se je spomnil, da ne sme tako. Naredil je resen obraz, rekoč: «No, no... padli ste, se bo že pomagalo... Koliko let pa imate?»

«Pet... na... na... najst...», je začela jekati v solzah Dorica.

«Strašno!» je sočutno rekel Jaka. «Ali so kakšne posledice?»

«Seveda», je zajekala Dorica in zajokala na glas.

«Mhm... posledice, da, mhm... Kdo pa je tisti hudobnež?»

«Profesor Budalič...» je zašepetala Dorica tiho, kakor bi se sramovala imenovati to ime.

«Budalič?... Vraga, poznam ga. On je vendar oženjen?»

«Da, oženjen je.»

«O, ti falot! Kdo bi si mislil? Tak proforski farizej, glej no!... No, nič, nič, vse bomo naredili, jo je tolažil Jaka.

Njegove debele ustnice so se oslinile in v mislih je že imel ves proračun in načrt. «Sakrabort!» je pomislil, «takšne varovanke pa še nisem imel.»

«Pokonci glavo, gospodična!» je rekel. «Vse bo dobro. Pojdiva zdaj najprej k zdravniku!»

«K zdravniku?» se je začudila Dorica in ga vsa preplašena pogledala.

«Menda vendar ne na davkarijo, glej jo no!» je rekel Jaka, ki se mu je mudilo in bi rad to reč hitro spravil v red. «K zdravniku kajpa! Mar ste pozabili na posledice? No, še tega bi bilo treba... Otrok... brrr...»

Ves se je stresel pri tej misli.

«Gospod, ne razumem», ga je gledala Dorica. Njegove nabrekle ustnice so se ji zazdele tako strašne.

«Kaj pa je treba še razumeti, vraga! Saj je vendar vse jasno. Padli ste in zdaj je treba posledice odpraviti. Razumete?»

«Seveda, ali kaj ima pri tem zdravnik?... Padla sem vendar... oh... iz... iz matematike in francoščine... a ne iz higijene...»

Jaka je odrevenel. Ko so se mu možgani spet malo razgibali, je bil sam. Dorice ni bilo več.

«Sakrabort!...»

In požrl je slino, ki se mu je nabrala na debelih ustnicah...

Anekdote

Bernard Shaw v anekdotah.

Stari šaljivec se je nekoč udeležil večerje pri lady Buckinghamovi. Pri tej priložnosti je povedal prisotnim neko anekdoto, ki je spravila goste v odlično voljo.

Samo gostiteljice anekdota ni prijela. «Mister Shaw,» mu je rekla, «ta anekdota je stara že najmanj sto let.» «Tako? Potem jo pa poznate že iz mladih let, ali ne?» je odvrnil hudobni Shaw.

*

Znano je, da zna kuhati Shaw ime-nitno črno kavo. Nekoč ga je nekdo

prosil, da bi mu poslal recept, kako jo kuha. Shaw mu je izpolnil željo, a v odgovoru mu je tudi napisal, da upa, da ta prošnja ni samo zvižaja, po kateri misli dobiti njegov avtogram, ampak resnična želja po dobri kavi.

Seveda naleti tudi Shaw časih na človeka, ki mu ne ostane dolžan odgovora. Tako se mu je zgodilo tudi to pot. Čez nekaj dni je dobil od istega moža naslednje pismo:

«Dragi mojster! Pošiljam vam vaš podpis, ki sem ga izrezal iz pisma, da vas prepričam, da sem se zanimal res samo za recept, ne pa za vaš podpis, ki ga vi očitno zelo cenite, zame pa nima nobene vrednosti.»

Balzacova.

Balzac se nikakor ni mogel otresti nekega svojega nadležnega upnika.

«Prosim vas,» mu je dejal upnik, «jutri moram plačati neki dolg in nikakor ne morem več čakati, da mi vrnete denar.»

Pa mu je ogorčeno odvrnil Balzac:

«Oho, tako torej! Vi boste delali dolgove, jaz pa naj za vas plačujem.»

Rossini in kralj.

Portugalski kralj Ludovik I. je zelo rad pel. Nekoč je poklical na dvor skladatelja Rossinija, da bi slišal njegovo mnenje o svojem petju, toda iskreno. Rossini je pazljivo poslušal njegove pesmi in se nemirno premikal po stolu. Potem je povedal svojo sodbo:

«Veličanstvo, na svojo častno besedo vam rečem, da še nikoli nisem slišal kralja, ki bi bil pel bolje kakor vi!»

NA PRAGU SMRTI

V sanatoriju je bil dan tehtanja. Na vsak tak dan se je Jinny, če ni pridobila na teži, vse jutro pogreznila v čemerno razmišljanje in se tako trapila še po popoldanskem počitku. Ta teden je bila izgubila dve kili in je molčala ves predpoldan. Po kratkem popoldanskem spanju pa je segla proti spodnji polici nočne omarice ob postelji in prinesla iz nje svoj prenosni gramofon. Sunkoma ga je s slabotno roko navila. Z nekam očitno poudarjenimi besedami: «No, kje je pa tista škatla z gramofonskimi iglami?» je pobrala pločevinasto škatlo, vzela nato iz nje iglo z debelo konico, jo pritrdila k stroju in zaigrala «Beale Street Blues». Potem je iz same nagajivosti preko postelje okroglolične Ele pogledala proti Mini, ki se je vedno razburjala zaradi godbe.

«Zapri to, Jinny. Kaj ni že zadosti slabo, da je tako vroče tu?»

«Saj ni vroče, Mina. V Virginiji bi morala biti čez poletje. Vsekakor pa godba hladi», je dodala z nenavadno sladkim glasom.

«To pa že ne. In nehaj me že klicati z Mino. Zate sem gospa Karterjeva. Rekla sem ti že, da ni vljudno, če mi praviš Mina. Jaz sem omožena.» Njen glas je bil hripav in težko je govorila.

Jinny si je naredila malinovec. Njene drobne, temne, ostre poteze so bile kdaj pa kdaj pikantne in ljubke. Tokrat pa so bile videti nekam zoprne in zlohotne. «Gospa Kahtajeva! Gospa Kahtajeva! Prav tako mlado dekle si kakor jaz in Mino te bom klicala, kadarkoli me bo volja.» Boječ se, da bi je Mina zaradi godbe ne slišala, je snela zvočnik. Vzela je v roke majhno rožasto blazino, da bi jo dalje šivala.

«Vsekakor pa bi bila prav tako lahko neomožena. Tvoj mož stoji vselej tri metre od tebe, in bi se te ne hotel niti s palico dotakniti. Videla sem ga, kako je sedel sredi sprejemnice, ker se je bal tvojih stenic. Jaz bi pa prav gotovo ne marala takega moža, ki bi me ne hotel poljubiti. Moj mož bi me moral poljubiti, pa najsi bi bila gobava!»

Mina se je trudoma prevladala in se oprla na komolec. Globoka vdrtina ji je zasenčevala tilnik in pleča. V razburjenosti se ji je glas dvignil.

«Saj ne veš, kaj klepetiš. Ne pustim ga v svojo bližino. Utegnil bi prenesti tuberkule na otroka doma. Ne poljubuje me pa zato, ker mu tega ne dovolim. Slišiš? Umira od hrepenenja, da bi me poljubil!»

«Tako je torej zdaj?» je zategnila Jinny in zasukala svoj napad.

«Jaz pa mislim, da ga ni volja poljubovati tako revše, kakršno si. Večno cmerjenje! Nič ti ni pogodu. Kako bi mogla upati, da ti bo bolje, ko pa kar naprej stokaš in tožiš? Če ne maraš za godbo, zakaj nisi rajši šla v zasilno dvorano, kamor so te hoteli spraviti?»

Oton, plečat, brezzobi strežnik, je leno porinil po veži krtačo za parket. Spričo Jinnyjinega ostrega jezika se mu je obraz namrgodil. Pripognil se je pred njeno posteljo in izpregovoril tiho: «Kaj pa je, dušica? Bi rada še en kozarec razbila?» Jinny pa je preteče dvignila proti njemu svojo čašo. «Prav zares, in to prav na tvoji glavi!»

Prvi trenutek ji je gledala iz obraza tajna zloba, toda pogled na Mino, ki si je s krempljem podobnimi prsti držala čašo k ustom in kašljala, jo je premagal in navdal s tiho jezo. Mina je morala biti čedna ženska, preden je obolela — svetli lasje, otroške poteze in dolge trepalnice nad širokimi očmi. Zdaj so v njenem mlademu obrazu brazde, a je vendarle še dovolj barve. Navadno je bila rumena v obraz. Malone vse bolnice so v tisti vročini, kadar ni bilo zdravniških obiskov, odejo zbrcale s sebe, samo Mina tega ni storila. Njene roke in noge so bile suhe ko prekle, pa jih je rajši držala pod odejo.

Vse druge bolnice na tistih šestnajstih posteljah v veži so bile mirne in so prisluškovale besednemu boju. Le-ta je nazadnje pretrgal dolgočasno monotonost. Ela je imela že dovolj tega.

«Daj, da vidimo blazino, Jinny», je izpregovorila.

«Ne, ne boš je videla. Rada bi me odvrnila od tiste domišljavke tamle! Od gospe Kahtajeve. Veš, kakšna je tista njena velika skrb? Boji se, boji se, da bo umrla. Nedavno je nahrulila Otona, naj se pobere, ker je omenil pokopališče, ko ji je brisal prah s postelje. Ali ga nisi, Mina? Ga nisi, gospa Kahtajeva? Bojiš se, da boš umrla! Jaz pa sem bila lani v domačem sanatoriju prav tako bolna kakor ti in Rosabell Leigh je poslala pogrebniemu zavodu naročilo za vzorce krst, katerih slike sem si potem dela pod blazino. In veš, kaj sem še storila? Vtaknila sem jih v okvir fotografije svojega fanta, da bi mogla izbrati tisto, ki bi mi bila najbolj povšeči. Tudi čez noč sem jih imela ondi.» V senci njenega junaštva se ji je drobn obraz od strahu še bolj zožil.

«Že milijonkrat smo to slišale», je vzkliknila v zadnji postelji Helena Brown, ki bi se bila rada vmešala v borbo. «Kaj pa je že s teboj? Ali ti ni Oton davi prinesel nekega poročila od Billa?»

«Molči!» jo je zaničljivo zavrnila Jinny. Nato se je spet obrnila proti Mini.

«Če boš sedela pokonci, Mina, in se malo smejala, se ti bo obrnilo na bolje, kakor se je meni. Meni gre na bolje. Ne bom še umrla. Na pomlad pojdem domov. Doktor Porter pravi tako.»

Mina, ki je zdaj ležala zravnano na hrbtu in upirala pogled v surovi leseni strop nad seboj, je zahropla: «Seveda je tako rekel, pa le ne pojdeš. Še boš klicala dol v moško vežo, dokler ne bo tega dovolj. Vpila boš. Pela boš. Pljuča si boš pretrgala, ko boš navijala tisto umazano škatlo... in... seveda, prekleto živa si...»

Jinny je siloma pridržala primeren odgovor; zagledala je strežnico, ki je prinesla Mini čokoladno pijačo. Mina je bila edina toliko bolna, da je smela dobiti mlečno čokolado ob tej uri. Jinny se je tresla roka, ko je pazno vbadala iglo v svoje šivanje. Strežnica je postavila čašo na sivo prepleškano železno omarico ob Minini postelji. Za njo so bile v lepem redu naložene škatle od slaščic. Poleg kozarca za vodo je ležala usnjena manikirna doza in modri svinčnik. Njena omarica je bila nedvomno najlepša od vseh, kar jih je bilo v veži. Strežnica je prijazno položila roko Mini na glavo.

«Nekam boljši ste videti, gospa Karterjeva. So vam vaši ljudje davi kaj dobrega prinesli?»

«Veste, kaj so mi moji ljudje prinesli?» je hripavo zašepetala nazaj Mina. «Čašo kompota iz jagod. Si morete misliti? Čašo kompota, ko mi želodec ničesar več ne prenese?»

Strežnica je skozi eno izmed ozkih sob, ki so stale za posameznimi posteljami, odšla iz veže v dvorano. Debela gospa Plummerjeva je zlezla iz postelje ter izpila mlečno čokolado, ki je Mina ni marala; to je storila vsakokrat, kadar ni bilo strežnice blizu.

Jinny je odložila rožasto tkanino, se sklonila tako daleč, da se je skoraj dotaknila Eline postelje, mlsnila je z jezikom in rekla z očitno obvladanostjo: «Tako, gospa Kahta Vanda-bilt pravi, da sem prekleto živa, a ne bojim se, da bom umrla, vsekakor pa mi je tudi že bolje. Videli boste! Smeh mi dobro de in godba tudi. Glasna godba! In prav zares imam rada glasno godbo.» Krepro je segla proti gramofonu.

«Oj, Jinny...» Ela je hotela govoriti, toda nekakšen hrup ob Mini ji je prestregel besede. Vsi so ga slišali in hkrati pritiskali na zvonec. Slišali so zmešano zvonjenje v pisarni. Ela je skočila po svežo čašo v stenski omari zadaj, a v trenutku, ko je prišla do Mine, so strežnice njeno posteljo že na pol potisnile proti dvorani.

Oton se je izrazil, da je kar na lepem umrla.

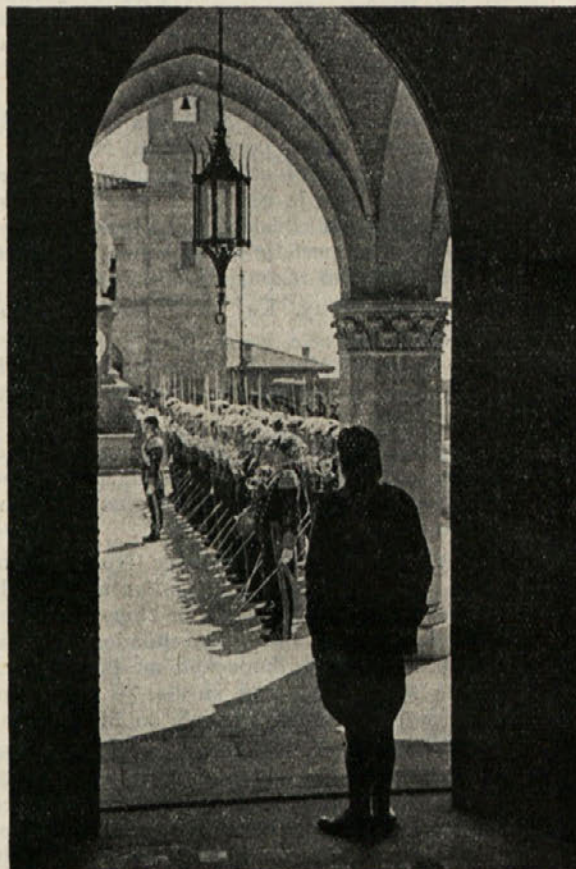
Jinny je dokončala tisti večer svojo blazino, ki jo je šivala z napeto pozornostjo. Obraz ji je bil zgubančen, oči otopele in opomnila je, da je po njenih mislih blazina še dosti čedna.

Prevedel G. K.

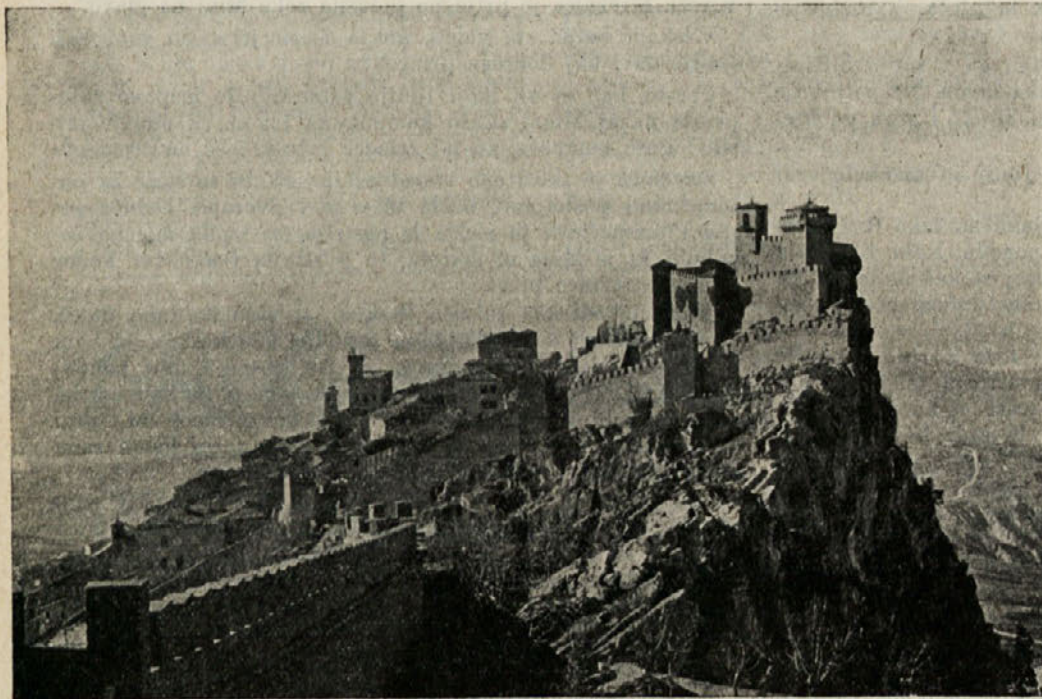
Najmanjša republika na svetu

Kip Svobode na Glavnem trgu San Marina ponosno oznanjuje neodvisnost te najmanjše republike na svetu. Kip je simboličen, kakor je simbolična neodvisnost republike.

Vojska San Marina se najlepše poda k stilni dekoraciji zgodovinskega okolja San Marina in se ji ni treba bati, da bi morala kdaj poseči v krvavi boj.

Grad te najmanjše države na griču, ki je mestecu pod seboj dolga stoletja varoval neodvisnost.

O San Marinu, tej najmanjši republiki v italijanskih Apeninih, ki si je ohranila svojo neodvisnost, imamo sicer nekakšno medlo sliko, vendar bi moral človek na lastne oči videti nje oboroženo silo, vlado in diplomate, znamke in denar, da bi lahko prav občutil posebni čar, ki ga ima v dobi vellesil in svetovne politike ta mala država s svojimi 13.000 prebivalci. Marsikaj, kar smo čitali o razcvitu italijanskih mest, o njih bojih in o velikih kondotierih, oživi spet pred nami, če smo vsaj enkrat videli slavnostni sijaj, ki se ponavlja po dvakrat na leto, ko prevzame novoizvoljeni regent svoje dostojanstvo.

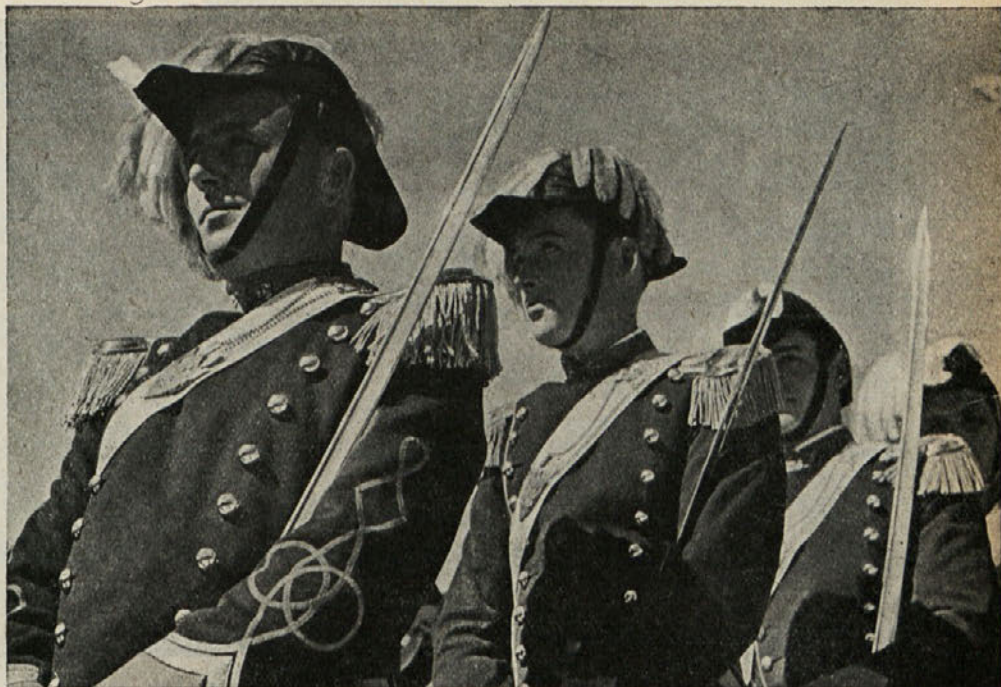
Ko gledamo ta pomp, slavnostne ceremonije, ki trajajo po ves dopoldan, in slikovite uniforme elitne garde, milice in republikanske garde, posebno živo čutimo nadaljevanje stare Italije, ki je bila razdeljena v majhne države.

Dne 1. aprila 1923 se je polastil državne oblasti sanmarinski fašizem, ki se je razvil po italijanskem vzorcu, in zdaj je v mestnem grbu poleg starega znaka republike — treh stolpov — še liktorski

sveženj, ki se prav malo razlikuje od italijanskega.

Tudi drugače gledajo Sanmarinčani na italijansko državo, ki jih obdaja, kakor na večjega brata, pod čigar pokroviteljstvom se čutijo varni in bi jih, kadar je treba, tudi prijateljsko podprli. Vendar pa ostane pri tem njih popolna neodvisnost nedotaknjena, zakaj na to so Sanmarinčani vsi mrtvi. Njih samozavest, ki izvira iz posebnega položaja republike, gre tako daleč, da so v navadnem vodiču San Marina pri posameznih dogodkih ob letnicah navadnega koledarja še letnice po koledarju Svobodne republike. To se pravi, da žive ondi zdaj v 16. stoletju, zakaj oni štejejo leta od ustanovitve republike, to je od leta 301. Tega leta se je namreč naselil sv. Marinus, krščanski begunec iz Dalmacije, na Monte Titanu in ustanovil ondi samostan. V bojih zoper cerkveno in posvetno nadoblast je podobna zgodovina San Marina zgodovini vseh ostalih italijanskih mestnih republik, razloček je samo ta, da si je republika San Marino ohranila svoj neodvisni položaj do današnje dobe.

Leta 1797. je poslal Napoleon v San Marino odposlanca z naklonjeno poslanico, leta 1815. je priznal Metternich na dunajskem kongresu eksistenčno pravico republike in v dobi bojov za italijansko narodno državo so bila svobodna tla San Marina dostikrat pribežališče bojevnikov za neodvisnost. Ta-

Junaška sanmarinska garda čuječe bedi nad varnostjo sanmarinske vlade.

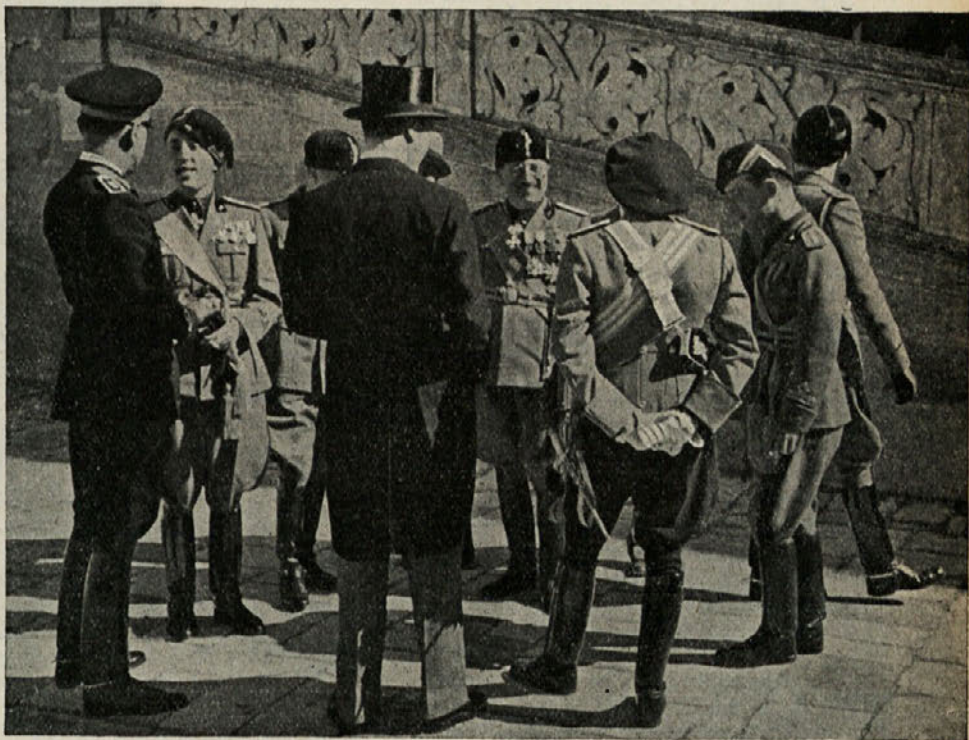
ko se je leta 1849. skrival ondi tudi Garibaldi.

Od srede 19. stoletja pa do dandanes je ohranila republika svojo neodvisnost brez posebnih bojov in glede na obče mednarodno priznanje ter na dobro razmerje, v katerem živi fašistična vlada San Marina s svojim fašističnim sosedom, lahko trdimo, da ni svoboda re-

publike tudi za bodoče niti najmanj ogrožena.

In tako pošilja San Marino še dalje svoje poslanike v tujino, ima natanko 12 generalnih konzulatov in celo vrsto konzulatov po vsem svetu in izdaja svoj «Corriere Diplomatico e Consolare». In to vse zato, da bi bilo teh 13.000 državljanov dostojno zastopanih v svetu.

B. L.

Italijanski častniki in diplomati so seveda najboljše volje, kadar pridejo v sanmarinsko državo.

Sanmarinska regenta gresta, potem ko sta bila izvoljena, iz vladne palače. Kakor vse drugo v San Marinu sta tudi oba regenta takšna, kakor bi pravkar stopila iz okvira renesančne slike.

Kaj vse dol-

Indijanci iz rezervacij Severne Amerike plešejo svoj starodavni ples z mečem.

Kakor so nam pripovedovali v šoli, je Krištof Kolumb odkril Ameriko. Da žive ondi Indijanci, smo pa vedeli, še preden smo začeli hoditi v šolo. Ko smo imeli 13–14 let, nismo imeli nobenega nauka rajši kakor človekoslovje Indijancev. Old Shatterhand, Winnetou in Poslednji Mohikanci so bili naši najljubši učitelji.

Tu smo prvič zvedeli, da so Indijanci prispevali marsikaj k naš moderni kulturi in civilizaciji. Bojna steza, bojna sekira, ki so jo zakopali indijanski poglavarji, potem ko so skupaj pokadili pipo miru — te značilne izraze indijanske govornice so prevzeli vsi evropski jeziki v svoj besedni zaklad. In cela kopica indijanskih besed se zdi danes ta dan belokožcem vseh delov sveta vsakdanja, tako na primer: tomahawk, mokasini, toboggan (kar pomeni prvotno indijanske sani), squaw, wigwam, skalp in druge. Angleži so celo obdržali za krompir kar indijansko besedo »potato«.

Evropski pustolovci so mislili, da bodo v novo odkriti Ameriki naleteli na vsakem koraku na domačine, ki iščejo bisere, pa so največkrat videli samo, kako kopljejo krompir. In vendar je s krompirjem pridobil svet veliko več, kakor bi mu koristili diamanti. Pridelovanje krompirja, kar so se belokožci naučili od Indijancev, je tista velika pridobitev prehrane, ki je pripomogla, da so se evropski narodi po tridesetletni vojni tako hitro množili.

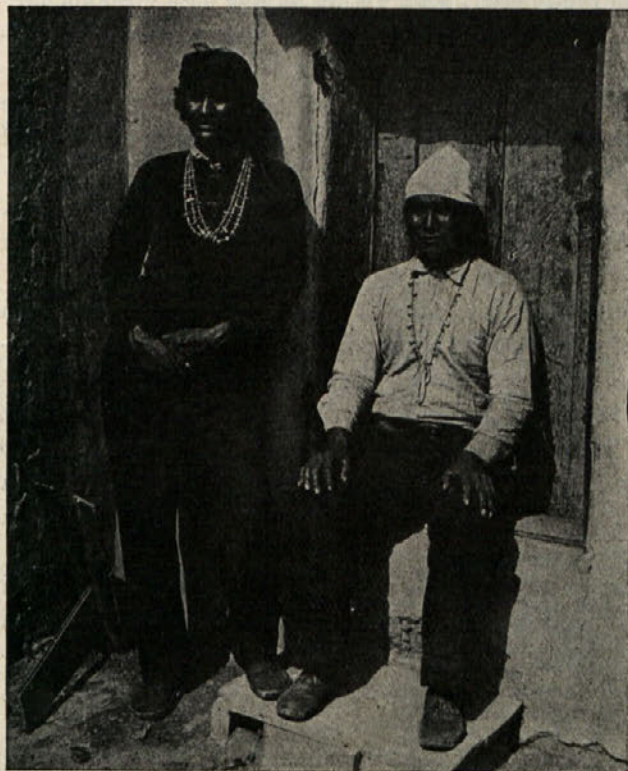
Koruza je drugi poljski sad, ki smo ga dobili od Indijancev. Visoka kultura Inkov in moč njihovega peruanskega cesarstva je slonela izpred vsega na izredno produktivni in smotrni gojitvi koruze.

Tretja pridobitev, če sploh zasluži ta pridevek, je tobak. Evropejci so prvič okusili vonj tobakovega dima tisti znameniti dan leta 1492., ko je stopil Kolumb s svojimi tovariši s krova svoje ladje na novo celino, o kateri je menil, da je Indija. Nagi divjaki, ozaljšani s pavjim perjem, so ponudili belim prišlecem cigar. Tisti trenutek je bil sicer tobak zadnja zel, po kateri bi Evropejci hrepeneli, saj so bolj cenili poper, žefran, da o zlatu niti ne govorimo. Nekaj časa so se ponosno branili, da bi devali tobak v usta ali pa ga tlačili celo v nos, kakor so delali nekateri Indijanci, in da bi potezali vase ostri dim tlečih zvitih rjavih listov. Toda kakor je zmagal krompir nad diamanti, tako je tudi tobak hitro premagal žefran in poper. Španski, portugalski in nizozemski pomorščaki so kmalu začeli tlačiti v glinaste pipe, podobne indijanskim kalumetom, tobak in dandanašnji je trgovina s tobakom ena najbolj dobičkanosnih na svetu. Evropsko-ameriške civilizacije si brez tobaka niti misliti ne moremo.

Verski običaji starih Indijancev izgubljajo pri dandanašnjih potomcih svoj prvotni izraz in se mešajo s krščanskimi prvinami. Tako se Indijanci v rezervacijah o božiču kakor kristjani obdarujejo. Na sliki vidimo indijansko dekletce, ki so mu kakor pri nas na drevo obesili na pomanjšani wigwam (indijanska kočica) vsa božična darila.

gujemo Indijancem

Možje nekdanj divjega navajskega rodu so dandanes naseljeni državljani.

V nekaterih indijanskih naselbinah so ohranile ženske še stare navade. Na sliki vidimo Indijanko v narodni noši, kako nese vodo na glavi.

Ali si morete predočevati moderno mesto brez trafik in moderno damo brez cigarete?

V drugi polovici devetnajstega stoletja sta obogatila Karel May in Cooper evropsko književnost z indijanskimi prispevki. Več ko dve stoletji prej so stopili Indijanci prvič v lep-slovje belokožcev. Tedanja Evropa plemenitaških salonov, ki so se vzvišeno dolgočasili v svojem fatalističnem pričakovanju vesoljnega potopa, je željno segala po berilu o naravnem življenju nepokvarjenih ljudi, kakor so ga romantično slikali Chateaubriand in Bernardine de Saint Pierre. Indijanci iz romanov galantnega stoletja so sicer silno malo podobni resničnim rdečkožcem, toda kaj zato? Evropa se je tedaj namenoma zazibavala v prijetno zмотo.

Amerika belokožcev je pustila kasneje svojim rdečim bratom komaj skromne rezervacije v nekaterih državah USA, izmed katerih ima še dandanašnji 23 držav indijansko ime, kakor Massachussets, Kentucky, Arizona itd. Reke in jezera, od katerih je davno pregnala kolonizacija belokožcev Hurone, Sioux in Irokeze, imajo še zdaj vsaj v svojih imenih neizbrisen dokaz, da je bila ta zemlja nekoč indijanska: Mississippi, Ohio, Missouri, Michigan, Erie Ontario.

Evropsko-ameriška kultura in civilizacija sta marsikaj dolžni Indijancem. Toda preden bo belokožcem prišlo na um, da bi odplačali prvi obrok tega starega dolga, ne bo morda že nikogar več, komur bi ga mogli plačati.

J. Rouček.

V mestih blizu indijanskih rezervacij so posebne trgovine, kjer prodajajo indijanske izdelke. Ondi si kupite lahko vse kose moških in ženskih oblačil, vezeno, odeje itd. Toda kdo lahko dokaže, da to blago ni iz modernih toornic?

VZGOJITELJICA

(Konec.)

Zvečer je gospodična na hitro pogledala k njima in jima želela „lahko noč“. Otroka sta trepetala, ko sta videla, da že odhaja, saj bi ji tako rada še kaj povedala. Zdaj pa, ko je gospodična stala pri vratih, se je — kakor bi jo pritegnila ta nema želja — še enkrat obrnila k njima. Njene oči so se vlažno in motno lesketale. Objela je deklici, ki sta pričeli divje jokati, ju še enkrat poljubila in nato urno odšla iz sobe.

Deklici sta ostali v solzah. Čutili sta, da je bilo to slovo.

„Nič več je ne bova videli!“ je jokala prva.

„Boš videla, ko prideva jutri iz šole domov, je ne bo več tu.“

„Mogoče jo bova pozneje kedaj lahko obiskali. In gotovo nama bo tedaj tudi pokazala svojega otroka.“

„Da, tako dobra je.“

„Uboga gospodična!“ je bilo zopet slišati vzdihljaj njune lastne usode.

„Ali si moreš misliti, kako bo zdaj šlo brez nje?“

„Nikdar ne bom mogla trpeti druge gospodične.“

„Jaz tudi ne.“

„Nobena ne bo tako dobra z nama. In potem ...“ Ni si upala povedati dalje. Zaradi nekega podzavestnega občutka ženskosti sta jo začeli spoštovati, odkar sta vedeli, da ima otroka. Vedno sta mislili na to, a nič več s tisto otroško radovednostjo, temveč z globokim razumevanjem in sočutjem.

„Ti, poslušaj“, je rekla prva.

„Kaj pa?“

„Veš, tako rada bi napravila gospodični še kako veselje, preden odide od nas. Zato, da bo vedela, kako radi jo imava in da nisva taki kakor mama. Ali hočeš?“

„Kako moreš sploh vprašati!“

„Veš, kaj sem mislila? Tako rada ima bele rože, pa bi ji jih jutri, preden greva v šolo, nekaj kupili in jih potem postavili v njeno sobo.“

„Kdaj pa?“

„Opoldne.“

„Takrat je gotovo ne bo več. Bom rajši jaz zgodaj zjutraj stekla ponje, tako da ne bo nihče tega opazil. Potem jih bova nesli k njej v sobo.“

„Da, in vstali bova zelo zgodaj zjutraj.“

Vzeli sta svoja hranilnika in pošteno stresli skupaj ves svoj denar. Tedaj sta postali zopet veselejši, odkar sta vedeli, da bosta še lahko izrazili gospodični svojo nemo, vdano ljubezen.

*

Vstali sta zelo zgodaj zjutraj. Ko sta z lepim šopkom rož v tresočih se rokah boječe potrkali na vrata, se jima ni nihče odzval. Mislili sta, da gospodična še spi, pa sta se previdno splazili v sobo. Toda bila je prazna in postelja nedotaknjena. Vse je ležalo razmetano v neredu,

na temnem namiznem pregrinjalu pa se je svetilo nekaj pisem.

Otroka sta se prestrašila. Kaj se je zgodilo?

„Jaz grem k mami“, je rekla starejša odločno. In kljubovalno, z mračnimi očmi in čisto brez strahu se je postavila pred mater in vprašala: „Kje je naša gospodična?“

„Najbrže bo v svoji sobi“, je odgovorila mati začudeno.

„Soba je prazna in postelja nedotaknjena. Odšla je najbrž že včeraj zvečer. Zakaj nama niste o tem nič povedali?“

Mati niti ni opazila tega zlobnega, izzivajočega glasu. Pobelдела je in odšla k očetu, ki je nato hitro izginil v sobo vzgojiteljice.

Dolgo ga ni bilo nazaj. Otrok je neprestano z jeznim pogledom opazoval mater, ki je bila videti zelo razburjena in si ni prav upala, pogledati mu v oči.

Tedaj je prišel oče. Ves siv je bil v obraz in v roki je držal pismo. Odšel je z materjo v sobo in tam po tiho govoril z njo. Otroka sta stala zunaj, a si nenadoma nista več upala prisluškovati. Bala sta se očetove jeze, saj ga še nikdar nista videla takega, kakršen je bil zdaj.

Mati, ki je prišla tedaj iz sobe, je imela objokane oči in je zmedeno gledala. Otroka sta ji prišla, kakor da bi ju gnal strah, nezavedno naproti in jo hotela zopet vprašati. Toda ona jima je trdo rekla: „Pojdita zdaj v šolo, pozno je že.“

Morali sta iti. Kakor v sanjah sta sedeli štiri, pet ur med vsemi ostalimi, a slišali nista niti besedice. Po končanem pouku sta divje tekli domov.

Tam je bilo vse pri starem, le čutilo se je, da neka strašna misel prešinja vse domače. Nihče ni govoril, toda vsi, celo služinčad, so tako čudno gledali. Mati jima je prišla naproti. Bilo je videti, da se je pripravila, da jima bo nekaj povedala. Pričela je: „Otroka, vajine gospodične ne bo več, ona je ...“

A ni si upala povedati do kraja. Oči obeh otrok so tako žareče, tako grozeče in nevarno vrtale v njene, da si jima ni upala izreči laži. Obrnila se je, šla naprej ter zbežala v svojo sobo.

Popoldne se je nenadoma prikazal Oto. Poklicali so ga, čakalo ga je pismo. Tudi on je bil bled. Zbegan je postajal okoli. Nihče ni govoril z njim. Vsi so se mu izogibali. Tedaj je zagledal deklici, ki sta tičali v kotu in ju je hotel pozdraviti.

„Ne dotikaj se me!“ je zavpila ena izmed obeh in se stresla od studa. In druga je pljunila predenj. Nekaj časa je še zmedeno taval naokrog, potem pa je izginil.

Nihče ni govoril z deklicama. Niti onidve sami nista zinili besedice. Bledi in zmedeni sta brez miru, kakor živali v kletkah, begali po sobah, se vedno znova srečavali in si gledali v objokane oči, a niti besedice nista spregovorili med seboj. Zdaj sta vedeli vse. Vedeli sta, da so jima lagali in da morejo biti vsi ljudje slabi in podli. Nič več nista ljubili svojih staršev, nič več jima nista verjeli. Vedeli sta, da ne bosta več smeli zaupati nikomur in da bosta morali odslej na svojih ozkih rame-

**TUKAJ se pojavljajo
prvi znaki starosti!**

Na vsakem obrazu pusti življenje svojo sled. Pa vendar — koliko več časa lahko ohranite svojo mladost, če pravočasno poskrbite za pravilno nego obraza . . .

ELIDA krema IDEAL, suha dnevna krema, bo vsaki ženi dobra pomočnica v njenem prizadevanju, da ostane mlada. Radi vsebine hamamelisa neguje in obnavlja kožo, odstranjuje male gubice in nečistoto na njej. Ako redno uporabljate to kremo, Vam bo vsakdo zavidal Vašo mladost.

**Za noč mastna
Elida Citron Cold Cream.**

Njena izborna sestavina čisti in hrani kožo. Prastara polepševalna sredstva, hamamelis in citrón, je združila napredna znanost v popolnost, zato ta krema kozmetično najboljšo deluje.

ELIDA IDEAL KREMA

nih nositi vso težo groznega življenja. Bilo jima je, kakor da so ju iz vedre udobnosti njunih otroških let pahnil v globok prepad. Nista še mogli povsem razumeti strahote, ki se je zgodila okrog njiju, toda njune misli so se davile ob njej in ju hotele zadušiti. Njuna lica so žarela v vročici in njun pogled je postal zloben in razdražen. Kakor da bi v svoji zapuščenosti zmrzovali, sta begali sem in tja. Nihče, niti starši si niso upali z njima govoriti, tako strašno sta pogledali vsakogar in njuno neprestano beganje je izdajalo razburjenost, ki je divjala v obeh. Ne da bi o tem med seboj govorili, je bila vendar neka strašna skupnost med njima. Zaradi neprodirnega molka, ki ga ni prekinilo nobeno spraševanje, zaradi potuhnjene in zaprte bolečine brez krika in solza, sta se zdeli vsem tuji in nevarni. Nihče se jima ni približal, pot do njunih duš je bila zaprta, mogoče za mnogo let. Bili sta jim sovražnika, to so čutili vsi okoli njiju, odločna sovražnika, ki ne moreta več pozabiti. Zakaj od včeraj nista več otroka.

To popoldne sta se postarali za mnogo let. Šele potem zvečer, ko sta bili sami v svoji temni sobi, se je zbudil v njima otroški strah, strah pred samoto in slikami

mrtvih, dalje nek podzavesten strah pred negotovimi stvarmi. V splošni zmedenosti, ki je vladala v hiši, so jima pozabili zakuriti v sobi. Zato sta se premrli spravili skupaj v eno postelj in se trdno objeli s svojimi suhimi, otroškimi rokami. Stisnili sta se z drobnimi, še ne vzcvetelimi telesci druga k drugi, kakor da bi v svojem strahu iskali pomoči. Še vedno si nista upali spregovoriti med seboj. Naposled pa je mlajša vendarle planila v jok in starejša je divje ihtela z njo. Tesno objeti sta jokali in si kopali obraza v vročih solzah, ki so tekle sprva boječe, pozneje pa so vedno bolj lile. Kakor ena sama bolečina sta bili, eno samo, plakajoče telo v temi. Nista več jokali zaradi gospodične, niti zaradi staršev, ki so jima bili zdaj izgubljeni, temveč zaradi nenadne groze, ki ju je stresala, zaradi strahu pred vsem, kar bo zdaj prišlo iz tega neznanega sveta, v katerega sta danes prvič prestrašeni pogledali. Bali sta se življenja, v katerega sta zdaj rastle, življenja, ki stoji temno in grozeče pred njima, kakor mračen gozd, ki ga morata prekoračiti. Vedno medlejši, skoro že kakor v sanjah je postajal ta zamotani občutek strahu, vedno tiše je bilo njuno ihtenje. Dihanje se je zdaj mehko prelilo drugo v drugega, prav kakor prej solze. In tako sta naposled zaspali.

Kakšno starost dosežejo drevesa.

Kakor so dognali, doseže vinska trta starost 150 let. Brest raste do 130 let, šipek 400, bršljan 450, javor 500 let, smreke, borovci in ciprese pa celo po 600 let. Pomaranča vzdrži več ko 620 let, oljka in oreh 800 let, bukev 900, lipe in platane pa do 1000 let. Hrast živi še dalje. Cedre prežive celo 2000 let, tisa, ki raste zelo počasi, pa tudi več ko 3000 let.

Najstarejše drevo na svetu je bilo tako imenovano zmajevo drevo iz Orotave pri Tenerifi, ki so ga posekali leta 1867. Cenili so ga na 6000 let. S to številko je precej presegalo slavna ameriška mamutova drevesa, ki jih cenijo na 5000 let.

Riba, ki mladiče izbljuje.

Na čuden način oživlja svoje mlade neka riba iz Indije. Samec pobere vse ikre v gobec in jih nosi s seboj, dokler ne zlezejo ribice iz njih. Seveda ta čas ne more nič jesti. Ko se mladiči izležejo, jih pljune iz gobca in pusti, da skrbe sami za svojo hrano.

Porast zakonov po katastrofah.

Opazili so, da po velikih povodnih katastrofah, na primer po hudih potresih, zelo naraste število porok. To se je zgodilo tudi v San Franciscu po strašnem potresu leta 1906. Dosti žensk je bilo zaradi potresa brez strehe in se niso dolgo branile ženina, če jim je lahko ponudil svoj dom. Razen tega pa vsaka skupna nesreča bolj združi ljudi in približa so-ljudem.

Avto in letalo.

Inženirji izpopolnjujejo izum, ki hoče napraviti novo praktično vozilo, letalo in avto hkrati. To vozilo bo po mestih služilo za avto, na prostem pa bo razgrnilo krila in se dvignilo pod nebo.

40 milijonov let stara pošast.

V vzhodnoafriškem gorovju Tendagurnu so odkrili že pred vojno brechiosauro, orjaka, ki je živel nekako pred 40 milijoni leti. Okostje take zveri bo zdaj dobil prirodoslovni muzej.

Profesor Janensch, ki je dobil nalogo, da sestavi iz posameznih kosti okostje tega orjaka, sodi, da je bil brachiosaurus 22 metrov dolg. Že samo njegov vrat, ki je podoben žirafinemu, je bil devet metrov dolg, rep pa najmanj osem. Pošast je bila dvanajst metrov visoka in je tehtala 40 ton.

Sveta sedmica.

Sedmica je bila pri mnogih narodih starodavnosti sveto število. Kaldejci so poznali sedem premičnin: sonce, mesec, Merkurja, Venero, Marsa, Jupitra in Saturna. Po njih so tudi razdelili teden na sedem dni. Perzijci so imeli sedem dobrih in sedem hudih duhov. Državni svet perzijskih vladarjev je štel sedem svetovalcev. Stari Grki so imeli sedem modrijanov, sedem tebanskih junakov in sedem svetovnih čudežev. Rim je bil zgrajen na sedmih gričih. Po rimskem pravu je bilo potrebno za oporoko sedem prič. Skrivnosti so bile napisane v knjigi s sedmimi pečati. Oče naš ima sedem prošenj. Smrtnih grehov je sedem, zakramentov sedem. Post pred veliko nočjo traja sedem tednov in binkošti so sedem tednov po veliki noči. Tudi v pravljičah naletimo na število sedem (sedem pritlikavcev, sedem vranov itd.).

Mrtve točke v etru.

Piloti prometnih letal na zračni črti Kairo—Khartum so odkrili, da nad egiptsko Dolino kraljev, kjer je tudi Tutankhamenova grobnica, ni mogoče sprejemati, ne oddajati sporočil po radiu.

Pariški učenjak Charles Nordmann pa je ugotovil, da Dolina kraljev ni edini kraj na svetu, kjer radio odpove. Takih «mrtvih točk v etru» je še več. Tako je na primer prav težavna, časih pa celo nemogoča brezžična zveza z ladjami okoli rtiča Finisterre. Tudi v nekaterih ožjih predelih toulonskega pristanišča ni mogoč sprejem radijskih oddaj. Na Grönlandu je ogromno ozemlje, ki kaže isto hibo. Ponekod trdijo, da povzroči te motnje električni pesek.

Prozorno Pelikan nalivno pero

*Če hočeš
komu kaj pokloniti,
pokloni Pelikan!*

Kakšna presenečenja nam pripravlja radiotehnika?

Nekaj zanimivega so morali odkriti vsi, ki so kdaj brali fantastične romane iz predvojne in povojne dobe. Mnogo jih je, ki popisujejo, kakšno bo življenje v sedanjih letih, vse mogoče skrivnosti so razkrili v naprej, toda nobeden izmed njih ni znal pravilno podati smeri, v kateri se bo razvijala radiotehnika. Medtem ko dosega radiotehnika zmerom nove presenetljive uspehe, so videli ti pisatelji v naprej le radijsko telegrafijo, telefonijo in televizijo in so pisali o vseh teh odkritjih tako, kakor bi bil z njimi že dosežen višek radiotehnike in njen napredek ustavljen.

Toda pogledajmo samo, za kaj vse se dandanes zanima učenjak, ki proučuje električne valove, pa bomo lahko dobili jasno sliko o tem, kaj vse utegnejo v kratkem pomeniti električni valovi za človeka in kje vse mu bodo služili. Ni treba napenjati domišljije. Dovolj je, da pogledamo, kaj je doslej že ustvarjenega. Ni treba mešati izumiteljev pri njihovem delu; dovolj je, da samo pogledamo v delavnice, kjer izdelujejo radiokinetografske aparate ali kjer grade letala, ki jih bo vodil radio in ki bodo letala brez pilotov, ali pa v tvornice radioelektričnih aparatov, ki zbuja umetno mrzlico ali operirajo brez krvi. Če primerjamo radio s temi izumi, pri katerih so glavno gibalno isti električni valovi, bomo videli, da pomeni radio samo prvo stopnjo velikega dela.

Trezen čitatelj bo samo vprašal: «Kaj nam more še prinesiti elektrika?» Isto

vprašanje so stavili ljudje že pred 30 leti. Tedaj se je Marconiju prvič posrečilo, da je z električnimi valovi zvezal dve kopnini čez morja. Ladje so dobile njegove aparate in varnost človeškega življenja na morju se je s tem povečala; ladje so lahko druga drugo klicale na pomoč, sprejemale važne vesti, se med seboj sporazumevale ter tudi govorile s celinami. Doseženi so bili čudežni rezultati in takrat je bila javnost prepričana, da so presežene tudi najbolj fantastične možnosti.

Pa vendar so vsi ti naravnost neverjetni uspehi samo začetek nove tehnike. Bodočnost je polna novih možnosti, kakor je v Napoleonovi dobi elektrika obetala neverjetne reči, ki jih je kmalu ustvarila. Odkritje električnih valov je prav tako pomembno kakor odkritje elektrike same, in niti eden moderen izum se ne more s tem meriti. Samo v laboratorijih, razgubljenih po vsem svetu, kjer preizkušajo izumitelji nove možnosti, si moremo ustvariti sliko tega, kar nam bo radio mogel dati v bodočih desetletjih, ne da bi izčrpal svoje možnosti, ki so v resnici neomejene.

Učenjaki so kakor vojaki s prve črte oziroma bolj predstraže. Zanimajo se za stvari, ki se zde nepoučenemu človeku igračkane. Kaj je mogla pomeniti za Angleže leta 1855. Maxwelllova razprava «Dinamična teorija elektromagnetnega polja»? Javnost se je začudeno izpraševala, kako je mogoče, da se kakšen človek ukvarja s takimi malen-

kostmi. Pa vendar je ta razprava odprla pot odkritju radijskih valov.

Za učenjakom stopa cela vojska preizkuševalcev in tehnikov. Oni grade iz teh suhih znanstvenih dejstev čudežne praktične reči. V ozadju rastejo delavnice in tvornice, ki izpreminjajo znanstvena odkritja in tehnične izume v človeku pristopne predmete.

Obisk pri ljudeh s prve črte, ki prodirajo v skrivnosti prirode, navadnega človeka skoraj vselej razočara, ker je že stara reč, da govorijo učenjaki v nerazumljivem jeziku in se zelo malo zanimajo za praktično izrabljanje svojih odkritij. Zato nam ne ostane nič drugega, kakor da se zatečemo na drugo črto, med tvorce čudežev in pripravljalce bodoče civilizacije. Toda pri njih navadno ničesar ne dosežemo. Boje se — in često po pravici — da so obiskovalci vohuni njihovih tekmecev, in zato ne govorijo radi o svojih izumih. Mnogo pa je tudi izumiteljev, ki govorijo o svojih izumih, in sicer zelo glasno, toda s takimi ljudmi je škoda izgubljati čas, kajti kolikor glasneje govorijo, toliko manj so naredili. To so pač ljudje, ki se jim ni treba bati, da bi kaj izgubili.

Mnogo se je govorilo o prenašanju energije na daljavo, toda to tehnikov ne zanima, ker je vse pač sama fantazija. Energija se že lahko prenaša z valovi, toda njena zmogljivost bi bila brez pomena. Lahko smo prepričani, da letal, ladij ali vlakov ne bo nikoli gnala energija, ki so jo prenesli električni valovi.

Nekdo je res napisal, da je mogoče razsvetliti iz Italije avstralsko vas, toda to je bil laik, ki je zamenjal energijo, potrebno za osvetlitev, z energijo, ki zadošča, da se premakne električni kontakt. To je prav tako, kakor bi se človek, ki prižge v elektrarni z eno kretanjem vse cestne svetilke po mestu, pohvalil, da je moč svojih mišic izpremenil v električno energijo in z njo mesto razsvetlil.

Neki drug laik je spet pisal, da se dajo s pomočjo valov prenašati po zraku predmeti. Dovolj naj bi bilo razstaviti predmet na posamezne dele in te dele izročiti električnim valovom. V sprejemnikih bi se vsi ti deli sestavili v celoto. Tega ni mogel reči noben tehnik. Električni valovi ne morejo prenašati niti navadnega prahu, ker so v bistvu isto kakor svetloba. Kdor pozna njihovo bistvo, ne more govoriti takih neumnosti. Električni valovi pač lahko prenašajo v radiu glasbo, ker zvočne valove izpremene v električne, v sprejemniku pa se električni valovi spet izpremene v zvočne. Ne morejo pa na primer prenašati raznih vonjev, ker so vonji delec materije.

Če bi električni valovi mogli prenašati parfeme bi lahko prenašali tudi lokomotive. Nerazumevanje tega dejstva izvira iz človeškega prepričanja, da se širi vonj po zraku kakor zvok. Toda med vonjem in zvokom je ogromna razlika, ker se zvok na električnih valovih v resnici ne širi najbolje v zraku, ampak v prostoru, kjer ni zraka.

Zdaj pa bežno preglejmo možnosti, ki nam jih obetajo električni valovi!

Telefon čaka svojega naslednika.

Prav verjetno je, da telefon ne bo več dolgo živel. Zakaj bi uporabljali telefonsko žico, ko lahko dobimo z manjšimi stroški zveze s pomočjo teleradia. Tehnika hiti do njega z nevzdržnimi koraki.

Dandanes imamo reporterje, ki spremljajo športne tekme in že med tekmovanjem samim obveščajo svoje liste o poteku. V ta namen imajo samo majhno oddajno postajo za prav kratke valove.

Imamo že postaje za ultrakratke valove: dve cevki, žarnica in nekaj premičnih deščic. Vse to se da spraviti v škatlico za smotke. Mikrofonu so tako majhni, da jih lahko zataknejo v gumbnico.

Tudi telefon mora biti majhen. Dandanes že imamo aparate, ki so komaj večji od lešnika, najmanjši pa so taki, da jih lahko spravimo v uho. Ti aparati so za zdaj namenjeni naglušnim ljudem. Pri sedanjem stanju tehnike je mogoče zgraditi oddajno in sprejemno postajo, ki bosta tako majhni, da bomo lahko obe spravili v drobno škatlo. To bodo novi telefoni.

Hrušč, ki bi ga čul lastnik radijskega telefona, ko bi se zgrnili v njegovo slušalko iznenada vsi telefonski pogovori sveta, se da preprečiti na prav preprost način. Vsaka telefonska številka bo imela svoj val z določeno dolžino. Uporabljati bo treba prav kratke, slabe valove, da se bo na ta način obseg emisije omejil na 30 kilometrov in da se ne bodo križali enako dolgi valovi aparatov iz sosednjih krajev. Če bomo hoteli telefonirati na večjo daljavo, bo treba

Redna stolica
Leopiltute
Oglas reg. S. Br. 31430 dne 24. XII. 1935.

poklicati samo oddajno postajo na pošti in ta bo naše sporočilo okrepila in ga poslala, kamor bomo želeli.

Radiotelefonski aparati, ki so že izdelani, so približno tolikšni kakor doza za cigarete in jih lahko brez težave spravimo v žep oprsnika. Kako bomo takrat telefonirali? Ko bomo šli po ulici, bomo iznenada začuli značilne zvoke telefonskega signala. To bo pridružen glas, ki bo bolj podoben mehničnemu tresenju, pa ga bomo le dobro slišali v uličnem ropotu. Razen nas ga ne bo mogel nihče čuti. Ko bomo vzeli aparat iz žepa, bo vibracije konec. Aparat bomo nesli k ušesu in zvedeli številko, ki nas kliče. Na to številko bomo naravnali svoj aparat, in tako se bomo zvezali s človekom, ki nas je poklical. Med govorjenjem bomo držali aparat na ušesih, ker bo njegov mikrofoni lahko ujel naš glas tudi v tej legi.

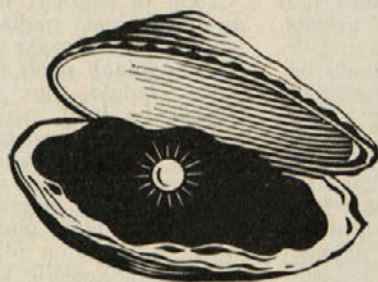
Tak aparat bo zelo priročen, ker bo omogočal zvezo brez posredovanja centrale. Skrivnost pogovora bo zagotovljena, ker bo vsak prejemnik naravnano samo na en val.

Na hitri pogled kaže, da bi s temi aparati lahko zastonj telefonirali. Toda tako ne bo. Aparate bo izdajala pošta, in ti-stemu naročniku, ki ne bo hotel plačati pristojbine, bo avtomatsko izključila

Jaz Vam varujem kožo!

Rdeča, hrapava in spokana koža je dokaz, da nima Vaša koža dovolj odporne sile, da je torej slaba. Zato je potrebno, da jo krepčate, in sicer z NIVEO. Kajti NIVEA vsebuje «Eucerit» in prodira globoko v kožne luknjice, dovaja koži hrano, jo krepča in ji zvišuje odporno silo. Uporabljajte redno NIVEO, da Vam bo ostala koža nežna, mehka in gibčna kljub vlažnemu in hladnemu vremenu.

Dragoceni biser

najdemo samo v pravi biserni školjki. Brez uspeha boste odpirali druge školjke. Ravno tako najdete pravo Kneippovo sladno kavo edinole v zavitkih s sliko župnika.

Odprta, v vrečah ali v zavitkih brez župnikove slike sploh ne obstoja

Kneippova sladna kava!

val, na katerega je naravnan njegov aparat. Čim bo slab plačnik hotel uporabiti svoj aparat, bo slišal v njem samo živožiganje, ki ga bo opozarjalo, da še ni plačal pristojbine. Dandanašnji telefoni se bodo uporabljali samo še po hišah in velikih podjetjih za zvezo med posameznimi oddelki.

Radio in kritika.

Poslušalci poedinih postaj so časih nezadovoljni z oddajami. Nikakor pa ne morejo tega naravnost sporočiti svoji postaji in postaja torej ne more zvedeti njihovih želja. Zaradi tega so tehniki znašli aparat, ki bo poslušalce poedinih postaj vezal s postajo samo. To bo nekakšna kovinska škatla s tremi gumbi. Na prvi bo z belimi črkami napisano »prisoten«, na drugi »da«, a na tretji »ne«. Škatla bo imela vod, ki se bo lahko priključil na vsak sprejemnik, razen na detektor. Po oddaji bo lahko vsakdo pritisnil gumb na »da« ali »ne«. Gumb z napisom »prisoten« bo samo za glasovanje. Oddajna postaja bo na primer vprašala: »Ali želite, da bi oddajali zdaj pol ure vesele glasbe ali kos kakšne opere?« Tisti, ki bodo hoteli izraziti svojo željo, bodo morali najprej pritisniti na gumb »prisoten«, potem pa na »da« ali »ne«, kakor bodo pač želeli. Na ta način bo oddajna postaja zvedela, kakšne so želje njenih poslušalcev. Rezultat glasovanja bo zapisal na oddajni postaji poseben aparat.

Obstoje pa še druge možnosti uporabe za ta aparat. Kakšen vodja države ali politik bo na primer lahko vprašal svoje prebivalstvo za mnenje o tem ali onem. Električni valovi mu bodo sporočili, kakšnega mišljenja je prebivalstvo.

Seveda bo najbrž le malo vodij in politikov, ki se bodo tega izuma kdaj poslužili.

Bodoča mesta bodo razsvetljevali in greli električni valovi.

Moderna radiotehnika gleda zlasti, da poišče najkrajše električne valove. Kolikor je dolžina krajša, toliko lažje je val proizvajati, toda toliko težje ga hkratu izoliramo. Dovolj je, da imamo v bližini večjo množino kovine — na primer avtomobil pod laboratorijem — in že je proizvajanje ultrakratkih valov oteženo. Zato je treba raziskovanje obrniti v drugo smer. Kakšen genialen izumitelj bo moral poiskati novo pot in najti nov način proizvodnje čim krajših valov.

Niso nam potrebni valovi, ki so dolgi po en milimeter. Potrebujemo valove, za tisočinko ali desetstotinko milimetra. Kaj pa nam bodo ti valovi? Marsikaj. To so vendar svetlobni in toplotni valovi. Zamislite si oddajno postajo, ki bo mogla spuščati iz antene te prav kratke toplotne valove. Lahko jih bo spuščala brez skrbi, da bi se razgubili v visokih plasteh, kjer se dajo usmerjati kakor svetloba z reflektorjem na določeno mesto in ga ogrevati z določeno količino toplote. In kaj bo tak izum pomenil? Tedaj ne bo več ne zime, ne hudega mraza, ljudem ne bo treba ogrevati stanovanj in oblačiti plaščev.

V mestu, ki bi bilo ogrevano na tak način, se samo nekaj ne bi moglo ogreti s temi žarki: oddajna antena. Ta lahko pošilja toplotne valove, sprejemati pa bi jih ne mogla. Samo ona bo hladna v vsem mestu, ki se bo gredo s pomočjo električnih valov.

Za zdaj je sicer vse to le pesem bodočnosti, toda mogoče je, da bo pesem prav kmalu postala resnica.

Direktno izpreminjanje elektrike v toploto in svetlobo bi bilo dosti cenejše od dandanašnjega proizvodnje svetlobe. Energija, ki se zdaj uporablja v električni peči za ogrevanje enega samega stanovanja, bi bila dovolj velika za ogrevanje celega bloka hiš. Zdaj moramo električno energijo spustiti v provodnik, da ga razžari. Seveda se pri tem velik del energije porabi za užarevanje telesa, ki mora dajati toploto. Pri sedanjem stanju tehnike ne poznamo snovi, ki bi dajala toploto in se ne bi hkrati tudi sama razgrela. Radiotehnika pa nam bo poiskala hladno telo, ki bo izžarevalo toploto: navadno anteno.

Tako bo tudi s svetlobo. Težko si je misliti nekaj dražjega, kakor je dandanašnji način električnega razsvetljevanja. Efekt sedanjih žarnic je malenkosten, čeprav uporabljajo samo pol watta za vsako svečo — enoto svetilnosti, medtem ko so prve porabile celo štiri watte. To je razumljivo: električna energija mora premagati upor kovinskega vlakna v žarnici. Vlakno daje svetlobo, ker se zaradi upora razžari. Zaprto je v stekleni hruški z zelo razredčenim plinom, da ne zgori. Sploh smo pri uporabi elektrike za razsvetljavo šele na začetku. Še zmerom porabi električna žarnica neprimerno več, kakor pa nam daje. Mogoče nas bo iz tega žalostnega položaja rešila radiotehnika. Morala bo trajalo še dosti let, da se bo to zgodilo, toda zanesljivo se bo vendar posrečilo.

Antena postaje, ki bo pošiljala svetlobne valove, bo kakor vlakno žarnice, toda razžarjena bo samo imaginarno,

ker bo v resnici mrzla. Prav takšna bo kakor zdaj, samo nekaj bo drugače: namesto valov, dolgih na stotine metrov, bo puščala v prostor okoli sebe ultrakratke valove.

Vsako mesto bo imelo svojo lastno svetlobno postajo, razen toplotne in navadne zvočne. Svetlobna antena, ki bo osvetljevala vse mesto, kakor kakšno novo sonce, bo visela v primerni višini. Ne bo potrebno, da bi bila zaprta v stekleni hruški, kakor so vlakna sedanjih žarnic, ker bo zmerom hladna. Visela bo vodoravno na dveh pritrtjenih balonih.

V gondolah obeh balonov se bodo nahajale priprave za proizvodnjo ultrafrekventnih tresljajev iz normalnega električnega toka, ki ga bo dovajala električna centrala. Lahko pa bodo anteno obesili tudi na visoke jeklene stebre.

Ko bo sonce zašlo, bo začela delovati svetlobna antena. Izprva bo puščala svetlobne žarke le pomalem, potem pa

čedalje močnejše, kolikor bolj se bo mrznilo. Življenje v mestu bo kakor po dnevi, samo po urah bomo vedeli, da je noč.

Svetlobni valovi bodo odstranili tudi meglo, ki je nevarna za ulični promet. V tej dobi nihče v mestu ne bo več vedel, kaj je megla. Antene, ki bodo oddajale ultrardeče žarke, bodo ustvarile zaščitne zidove svetlobnih valov, skozi katere megla ne bo mogla prodrati. Sončna svetloba, ki jo megla slabi, bo le izpopolnila svetlobo, ki jo bo širila svetlobna antena. Promet v mestu ne bo moten, ladje bodo lahko prihajale v luke in odhajale iz njih, po zraku pa bodo letale helikoptere in zračne ladje.

V bodočih prestolnicah, ki ne bodo več vedele za noč, meglo in mraz, bodo delali brez prestanka. V bankah, na vseučiliščih, v delavnicah, tvornicah in pisarnah se bo vršilo delo v treh ali štirih izmenah. Dandanašnje nočno počivanje v obratih se bo zdelo našim potomcem

zapravljanje časa. Matematiki bodo takrat računali, kakšne ogromne vsote smo napravili s svojim nočnim počivanjem.

Toda ta naglica bo samo po velikih mestih, ki bodo središča vse znanstvene, tehnične in trgovske delavnosti. V malih naselbinah okoli mest pa bo še nadalje vladalo tiho, domače življenje. Seveda bo imel vsakdo na razpolago hitra prometna sredstva, ki ga bodo pripeljala v mesto. Tudi svetlobne antene bodo imeli samo v velikih mestih. Po vaseh bodo še zmerom svetili z elektriko, le da bodo takrat žarnice napojene s posebnim plinom, ki bo svetil kakor dandanašnje kovinsko vlakno, a porabil dosti manj elektrike.

Nad bodočimi mesti se ne bodo več videle zvezde. Kakšen bo takrat človek? Vzlic temu se najbrž ne bo zelo izpremenil. Še zmerom bo časih rad živel na deželi, kjer bodo zvezde nad njim, pred njim širni vrtovi. R.

H. B. Kranz:

DVOBOJ za ljubezen

Drav pravite. Zdaj sem jaz na vrsti, da povem zgodbo svojega zakona. Zdi se mi, da ni vsakdanja. Zahvalo za svojo srečo dolgujem namreč — majhni, eksotični ribici, ki je v Evropi neznana.

William Everett si je prižgal cigaro in začel pripovedovati: «Morda se spominjate, da so mi zdravniki pred nekaj leti svetovali, naj grem na daljše potovanje po morju, da se mi ojačijo bolna pljuča. Storil sem, kakor so mi svetovali.

Vozil sem se brez cilja več mesecev križem krašem po vseh morjih. Obiskal sem tropske in subtropske dežele, videl sem čudna ljudstva, čudne ljudi. Če sem kdaj stopil na kopno in mi je tam ugajalo, sem ostal do prihoda druge ladje. Minevala so leta in jaz sem se zmerom potoval. Kujige, ki sem jih spisal na svojem potovanju, so se dobro prodajale, ljudje so jih kar požirali. Meni pa se je zdelo, da so brez prave vsebine. Zavidal sem vam vašo rodbinsko srečo. Bil sem že dobrega zdrav, ničesar nisem pogrešal razen...

Nekega dne je sprejemala naša ladja na krov tovar na majhnem avstralskem otočku. Izstopil sem, da se nekoliko razgledam. Velikanske dateljnovе in kokosove palme so se bleščale v soncu tropskega jutra, majčkene hišice s plošča imi strehami so se dvigale nad zelenjem vrtov na rebri hriba. V opoldanskem vročini sem se vrnil na ladjo.

Hipoma so se odprla vrata moje kabine. Kdo je neki prišel? Phil Caplain. Zvedel je, da sem na ladji. Bil je seveda ves vzradoščen. Koliko je vedel povedati! Odkar sva se poslovila v Oxfordu, se nisva videla. Težke ure opoldanske vročine so minile v hladni kabini, kakor bi trenil. Zdajci je postal Phil nemiren in je pogledal na uro. «Na žalost moram oditi», je dejal. «Ob šestih me bodo pričakovali na golfovem igrišču. Pojdi z menoj, boš videl, kako prijetno družbo imamo tam.»

Na golfovem igrišču sta naju čakala dva mladeniča. Približno eno uro smo se zabavali z nepomembnimi rečmi. Nenadoma pa se je na cesti pojavila postava vitkega dekleta v beli obleki. Nisem mogel odtrgati oči od prelepe deklice. To je nekronana kraljica našega otoka, mi je pošepetal Phil na uho. To je Bessie Howardova in je hčerka največjega plantažnika na otoku. Vsi smo vanjo zaljubljeni.

Ko me je Bessie pogledala s svojimi velikimi sivomodrimi očmi, mi je začelo srce močno biti. Le z velikim trudom sem izpregovoril nekaj vljudnih besed. Potem smo začeli igrati. Samo po sebi se razume, da je Bessie zmagala. Vsi so zrlj samo vanjo — kdo bi se menil za žogo!

Zvečer smo bili vsi povabljeni pri Howardovih in od tistega trenutka sem bil, kakor vsi drugi, vsakdanji gost v njih hiši. Najel sem si stanovanje ter ostal na otoku, da bi bil v bližini te lepe deklice. Toda šele čez več tednov se mi je komaj posrečilo izpregovoriti z njo nekaj besed na samem, čeprav sva se videla vsak dan. Smrtno sem se zaljubil v to prekrasno bitje in besnel sem od ljubosumnosti, če je le pogledala katerega svojih drugih častilcev.

Minili so meseci in moja strast je bila od dne do dne večja. Neki večer, ko sem slučajno ostal z Bessijo sam, sem premagal svojo plahost. Priznal sem ji svojo ljubezen. «Glejte, Billy,» je rekla prisrčno, «če bi postala vaša žena, bi bili vsi tile fantje smrtno užaljeni. In pri tem še sama ne vem, ali ste mi dražji kakor Phil ali Robert. Dajte mi teden dni za pomislek.»

Nekaj dni nato smo bili spet vsi pri Howardovih. Bessie je hipoma vstala in začela v naše veliko začudenje govor. «Vsak izmed vas je prosil za mojo roko,» je rekla smehljaje se. «Toda za nobenega izmed vas se ne morem odločiti, ker bi ne hotela nikogar užaliti. Zato prepuščam odločitev usodi. Vzajem za moža tistega, ki mi ga prisodi slučaj.»

Vsi smo se začudeno spogledali.

Znano vam je, da imajo tukajšnji domačini čudno zabavo z majhno ribico, ki se ji pravi «ognjena riba». S temi ribicami prirejajo tekme, kakor se drugod prirejajo borbe petelinov ali konjske dirke. Na steklen bazen položijo vejico in čigar ribica pobere z vejice v najkrajšem času največ mušic, ta je zmagovalc. Takšna tekma naj odloči tudi med vami. Vsak izmed vas naj mi jutri zjutraj pošlje stekleno posodo z ognjeno ribico. In zvečer se snidemo pri tekmi. Čigar ribica zmaga, ta bo moj mož.

Lahko si mislite, kako smo strmeli. Prosili smo Bessijo, naj opusti ta načrt, ki je bil za nas vse poniževalen. Ona pa je vztrajala. Zato nam ni preostajalo nič drugega, kakor da smo ji poslali vsak svojo stekleno posodo z ribico in vejico, ki je sredi posode molela za dva palca iz vode. Zvečer pa smo se vsi nekoliko razburjeni sešli pri Howardovih. V spodnji sobi so stali že vsi štirje bazeni. V vsakem je plavala majhna rdeča ribica.

Tekma se je pričela. Malajski sluga je položil muho na vejico prvega bazena. Ribica se je pojavila na vodni površini, brizgnila kapljico na muho, ki je hipoma padla v vodo, in ribica jo je požrla. To se je ponavljalo tako dolgo, dokler ni bila ribica sita.

Ne bom vas dolgočasil s popisovanjem ribje tekme. Vsi veste, da je moja ribica zmagala. Bil sem sicer zelo srečen — toda na dnu mojega srca je vendarle ostalo nekaj trpkosti. Bessie je bila ljubezniva in zdelo se je, da me ima tudi ona rada. Toda ali sem ji mogel verjeti? Mar ni odločilo o moji usodi slepo naključje?

Tisti dan pred poroko sem se opogumil ter ji rekel, da še ni prepozno in da še lahko prekliče svojo besedo. Če ljubi katerega drugega bolj ko mene, se odpeljem in se sprijaznim z neodoljivo usodo.

«Torej me ne ljubiš, Billy?» je odgovorila. — «Veš, da te obožujem, toda težko mi je, da naju je zvezalo golo naključje.» — «Ne bila bi si izbrala drugega, ker ljubim samo tebe.» — «Tega ne razumem. A kaj ko bi bila zmagala druga ribica?»

Bessie se je zasmejala, potem pa mi je zašepetala na uho: «Druga ribica ni mogla zmagati, dragi, vse druge sem ves dan neprestano krmila. Samo tvoja je ostala lačna. Si zdaj zadovoljen?»

NA RAZPOTJU

arta je stala v svoji lepo opremljeni sobi in otožno zrla skozi okno. Ozarjala jo je medla svetloba svetilke. Nato je zagnila zastor in sedla za mizo. Vzela je časopis v roke ter s tesnobnim nasmehom čitala pod fotografijo: Edward, njegova soproga in njuni trije lepi otroci, ko so se vrnili v Evropo.

Spomnila se je dneva, ko ji je John Edward ponudil skupno življenje v zadnjem letu na univerzi. Mislila sta se vzeti, brž ko bo imel John službo. Toda po izkušnjah je dobil službo z majhno plačo in bodočnost ni mnogo obetala. Marta si je torej poiskala delo v dekoraterskem zavodu v New Yorku ter se je proti pričakovanju tako izkazala, da je vzbudila pri lastnici zavoda posebno zanimanje. «Zelo ste pridni, Marta», ji je večkrat rekla. «Pametne domisleke imate in zelo pripravi ste za to delo. Lahko še mnogo dosežete v tej stroki. Nespametno bi bilo kar tako zavreči svojo nadarjenost zaradi kake majhne in morda sploh nobene bodočnosti. Hodite svojo lastno pot v življenju — delajte to, kar vas veseli, in imeli boste vse, česar potrebujete. Zakaj bi se vezali na revnega moža, na vekajoče otroke, na trdo delo in na revščino? Šele leto dni ste pri meni, pa bi že lahko imeli lastno trgovino, ko bi hoteli. Priporočila bi vas prijateljem, ki bi vam pomagali. Imate sposobnosti in škoda bi bilo, če bi jih ne izkoristili.»

Malo nato je planil v prodajalno John, ves mlad in navdušen.

«Novico sem prinesel, dragica! Lahko grem v službo ven na deželo. Spočetka bo bolj trda, toda hočem se naučiti tega dela od vseh početkov. Ko se vrnem, upam, da bo moj položaj že sijajen. To bo sicer vratolomnost, a rad bi te imel pri sebi. Ali me hočeš vzeti takoj in se odpeljati z menoj?»

Potem je menda stanoval v majhnem stanovanju s preprostim pohištvom in doma narejenimi zastori. Tam se mu je rodil sinček, mali John.

Nato je prestajal tragedije — otrok mu je zbolel na smrt — in sam je bil v bolnici z zlomljeno ključnico. Bil je v denarnih stiskah, a vzlic temu si je polagoma opomogel. Cela leta je bil brez služkinje, dasi je rodbina rasla.

Ščasoma si je John opomogel. Preselil se je v večjo hišo ter najel pomočnico k malemu Johnu, njegovemu bratcu in najmanjši lepi sestrici.

Po večji finančni podpori se je preselila njegova rodbina v Cleveland v lepo predmestno hišo. Z ženo sta bila člana najboljšega kluba.

Čez nekaj časa je postal John glavni ravnatelj ter se je slednjič ustalil z rodbino na Vzhodu. Edward, njegova soproga in njuni trije lepi otroci.

Iznova je pogledala Marta sliko... «Lahko bi bilo tako», je rekla na glas. Potem so ji oči zablodile na lastno sliko na isti strani spodaj — osamel — na sliko lepe in čedno oblečene žene. Trpkost je stisnila ustnice, ko je čitala pod sliko: Gospodična Marta Norma-

Imeniten občutek čistosti in svežosti...

nastane po umivanju z milim Solea milom, ki vsebuje lecitin. Masaža s Solea kremo, ki vsebuje kolesterol, še poveča blagodejni učinek. Če rabite to dvoje, si vzorno negujete kožo!

se medsebojno dopolnjujeta!

SOLEA
Milo in krema

nova, popularna stanovanjska arhitektka, katere uspešna kariera, ki si jo je priborila z lastnim delom, ovrača teorijo, da je zakon in materinstvo edina osnova ženske sreče.»

Ivan Vuk:

MODRIJAN

(Po staroindijskem ustnem izročilu zapísano.)

Za visokimi gorami Himalaje je nekoč živel maharadža Jusifali, gospodar bogate dežele Alibagerstana. Bil je pravičen gospodar in njegovi podložniki so s spoštovanjem nanj gledali. Zakaj bil je tudi modrijan. Nešteto njegovih la-dij je plulo po morju, njegove palače

Marta je imela vlažne oči, njena roka je zakrivala fotografijo Edwarda, njegove soproge in njunih treh lepih otrok.

Grace Crane.

so sijale v razkošju in v mogočni umetniški lepoti stavbne umetnosti. Maharadža Jusifali je ljubil umetnost in je vneto podpiral umetnike, in posledice te ljubezni so bile krasne stavbe v glavnem mestu Alibagerstanu, Aliali imenovanem.

In ker je ljubil umetnost in lepoto, je imel tudi zelo lepo ženo. Najlepšo iz najlepših svoje države si je izbral in jo povišal za princeso in za ženo. In tudi zato so ga vsi, ki so ga poznali, častili in ga imeli za modrijana.

Zgodilo se je pa, kakor se v človeškem življenju, ko človek s svojimi vrtilinami raste in pada, ko s svojim bistvom pridobiva in izgublja, rado zgotovi, da se je nekega dne Jusifali, maharadža dežele Alibagerstana, nekaj zazdelo. Zamislil se je in bolj ko je premisljal, bolj se mu je zdelo, da je mladi suženj princeze in njegove žene nekam preveč domač.

«Kaj, ali ni morda nevaren?» je vprašal sam sebe Jusifali.

In zapovedal je ogleduhom, naj mladega sužnja skrivno opazujejo.

In glej — neko poletno noč, ko so slavčki v razkošnih grmičkih gostoleli svoje pesmi o ljubezni, so Jusifalijevi ovaduhali zalotili mladega sužnja, ne sicer prepevajočega o ljubezni kakor slavčki, ampak v objemu lepe princeze in Jusifalijske žene.

Brž so hiteli k Jusifaliju in mu rekli: «Mogočni!... Mladi suženj princeze in tvoje žene je v objemu njenih nežnih, z rubini in smaragdi posutih rok. Pojdi in prepričaj se boš!»

In Jusifali, maharadža dežele Alibagerstana, ki je tam za gorami Himalaje, je šel in videl: Mladi suženj je poljubljal roznata usta lepe princeze, ona pa mu je božala kodre črnih las.

*

Trd je bil glas Jusifalija, ko je, na prestolu sedeč, z očmi prebadal pred njim klečečega mladega sužnja in ga pozval:

«Govori! Kakšen je tvoj zagovor? Kakšno je tvoje opravičilo?»

Mladi suženj je vstal. Sunil je z glavo in popravil goste črne lase s čela, segel pod plašč, potegnil izpod njega ogledalo in rekel:

«Mogočni, glej, to je moj zagovor in moje opravičilo!»

In podal mu je ogledalo.

Maharadža je prijel ogledalo. Pogledal je vanj. In videl se je v njem: obraz ves naguban, starikav, bled in ovenel. Njegova pleša je blestela v zrcalu.

Pogledal je mladega sužnja in zamrmral:

«Moder je tvoj zagovor in tvoje opravičilo. Ne boš umrl... Idi!»

Stražarji so odstopili in se čudili modrosti Jusifalija, maharadža dežele Alibagerstana, ki leži tam za gorami Himalaje, ko je treščil ogledalo v steno, da se je razbilo na drobne kosce.

In tudi za to so ga šteli med modrijane.

Vellkost možganov in nadarjenost

Človeški možgani tehtajo navadno okoli 1300 gramov. Pri moških je povprečna teža 1400 gramov, pri ženskah pa 1300 gramov.

Splošno je razširjeno mnenje, da so veliki možgani znamenje velike inteli-

Kneippova sladna kava pomaga varčevati — ker se za kavo, ki je prirejena iz «Kneippa», potrebuje polovico manj sladkorja kakor sicer. Pristen «Kneipp» se dobi samo v zavitkih s sliko znanega župnika Kneippa!

gence. To je v glavnem res, toda tudi tu je obilo izjem. Največji možgani, ki so jih doslej dobili zdravniki v roke, so tehtali 3 kilograme. Toda človek, ki je bil z njimi obdarjen, je bil idijot. Možgani slavnega nemškega misleca Kanta so tehtali 1740 gramov. Beethovenovi so bili za 10 gramov težji. Bismarckovi pa so imeli 1950 gramov. Še težji so bili možgani Turgenjeva z 2030 grami. Nasprotno pa so tehtali možgani Anatolea Francea samo nekaj nad 1 kilogram. Kakor se torej vidi, pravilo, da pomenijo veliki možgani veliko pamet, ne velja vselej in povsod.

Anekdote

Kainz in zastor

Slavnemu igralcu Kainzu se ni zmerom godilo tako dobro kakor v poslednjih letih. V mladosti je moral vrsto let igrati po majhnih podeželskih odrih.

Nekoč se je v majhnem mestu primerilo, da je igral junaka, ki na koncu obleži sam mrtev na odru. Konec je že prišel, Kainz je že izrekel poslednje besede, toda zastor ni hotel pasti, minuto, dve.

Kainz je nekaj časa mirno ležal, potem pa je počasi vstal, sam spustil zastor in dejal:

«Hudiča, človeku še po smrti ne dajejo miru!»

Redkobesedni Coolidge.

Calvin Coolidge, nekdanji predsednik Združenih držav, je bil znan po svoji redkobesednosti. Pravi, da z nobenim obiskovalcem ni izpregovoril več kakor tri besede. Neka mlada dama je stavila, da mu bo izvabila več kakor tri besede in mu je pri nekem sprejemu povedala o svoji stavi. Coolidge se je pa le prav prijazno nasmešnil in ji rekel samo tri besede: «Stavo ste izgubili!»

Poslednja tolažba.

V Düsseldorfu je živel pred nekaj desetletji pastor Gerst, precej rohat in originalen človek. Bil je jetniški duhoven. Nekoč je spremljal na morišče na smrt obsojenega zločinca.

«Prevzvišeni,» mu je dejal med potjo zločinec, «ali mi hočete izkazati majhno uslugo?»

«Seveda,» je takoj vzkliknil pastor. «Potem bodite tako dobri in poskrbite, da bomo moje obglavljenje za nekaj dni odložili. Spokoril bi se rad.»

«Dragi moj,» je odvrnil pastor ves žalosten, «tega pa ne morem, kolikor bi rad. Toda ne delaj si skrbi. Obglavljenje je že samo dovolj velika pokora!»

Bernard Shaw.

Mlad pisatelj je poslal svojo novo delo Bernardu Shawu v oceno. Shaw je odgovoril:

«Vaše delo vsebuje mnogo lepega in mnogo novega, le da kar je novega, ni lepo, in kar je lepega, ni novo.»

UJMI SMI

Ženska, ki še ni imela nobenega ljubčka: to verjamem. Toda ženska, ki je imela samo enega: to je laž.

Nesreča enega ne pomeni še sreče drugega. Toda tej sreči lahko pomaga.

Čisto iskrene so samo tiste solze, ki jih točimo sami nad seboj.

Napoleona najbolj občudujejo Angleži. To je prirodno: oni so ga premagali.

Če se vam človek pohvali: «Izpolnil sem svojo dolžnost!», pogledajte malo bližje, ali je sploh mogel kaj drugega storiti.

Ženske bolje lažejo v besedah, moški v pismih. Zato so ženske močnejše.

Človek, ki ima kaj v glavi, navadno nima prijateljev. To je spet uteha za tiste, ki v glavi ničesar nimajo.

Zaljubljena ženska govori samo o njem. Zaljubljeni moški samo o sebi.

Mnogo ljubic in malo domišljije, to je večja nesreča kakor obratno. Ubogi Don Juan!

Če se te poloti nevarno razpoloženje, da se komu zaupaš, se zaupaj samo neumnim ljudem! Samo pri njih si lahko prepričan, da bodo to hitro pozabili.

Samoto prenašajo samo močni ljudje in popolni idijoti.

Takoj ko začne v kakšni družbi lepo govoriti o človeku, ki ni prisoten, je konec zabave.

— Teta, zakaj se pa zmeraj mažeš po obrazu?

— Da bom lepa.

— Zakaj pa še zdaj nisi lepa?...

Večina ljudi premalo spi! Dolžnosti in družabno življenje zahtevajo prenekatero nočno urico — temu se ne da izogniti. Če pa ne prenašate kave in zaradi tega dolgo ne zaspite, ali imate celo nemiren sen, potem pijte samo kavo Hag. Ona je kofeina prosta in zato tudi ne moti spanja. V spanju se obnavljajo čez dan porabljene moči. Zaradi tega je kava Hag za mnoge ljudi tako važna. Predvsem pa ničesar ne pogrešate v okusu, aromi in užitku. V kavi Hag sta združena užitek in dieta.

«Prijatelj» izhaja vsakega 5. v mesecu.

Naročnina je: Letno 12 števil revije «Prijatelj» Din 62.—

Naročniki zbirke jo dobe za polovično ceno Din 32.—

10 mehko vezanih leposlovnih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) „ 100.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za

zbirko „ 60.—

10 knjig in 12 števil «Prijatelja» Din 192.—

Rokopisi se ne vračajo.

Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—

Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) „ 30.—

Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) „ 60.—

Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/II. Tel. 21-32.

Tisk Delniške tiskarne d.d. v Ljubljani. Predstavniki: Ivan Ovsenik

v Ljubljani.

**Ohrani
svoje zobe
vse življenje
zdrave!**

Mnogokateri izgubi prerano svoje zobe, ker jih ni pravilno negoval. Danes se še veliko premalo pazi na nevarni zobni kamen, ki razmaja zobe, da radi tega pogosto izpadejo. Da ostanejo zobje trdni in zdravi, skrbi Sargov KALODONT.

V Jugoslaviji je Sargov KALODONT edina zobna pasta, ki vsebuje sulforicin-oleat dra Bräunlicha. Odpravlja polagoma vendar zanesljivo zobni kamen in prepreči njegovo ponovno tvorjenje.

SARGOV

KALODONT

**proti
zobnemu
kamnu**

★ Prijetno poživilo: Kalodont voda za usta! Koncentrirane sestavine, izborno razkuževalno sredstvo, varčna v uporabi.

59

2451-44882

Zelo praktični otroški čevljički iz finega boksa, obrabljeni s toplo kožuho. Varujejo Vašo deco pred mrazom.

99

4055-66509

99

2675-66513

Izpopolnjujoč našo obrt, smo izdelali tudi zimske čevlje za dame, gospode in deco. Zgornji del je iz toplega sukna, obrabljen s finim boksom, podplat je iz usnja. Damski imajo tudi topel in eleganten rob iz krzna. Zapenjajo se na gumbe in se zato tudi prav lahko obuvajo in sezujejo.

129

2655-66514

DIPLOMATKE

3659-67704

199

»Diplomatka«, eleganten visok čevelj za gospode, šivan na rom. Zgornji del je iz sukna, spodnji pa iz finega telečjega boksa. Zapenjajo se s patentnim gumbom čez nart in so zato zelo praktični. Stanejo samo 199 din brez pribora.

Rata

